

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Bakalářská práce

2010

Michaela Buřičová

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Ústav českého jazyka a teorie komunikace

Bakalářská práce

Michaela Buřičová

„Zprávy v českém znakovém jazyce“

v kultuře českých neslyšících

„The TV news in Czech Sign Language“

In Czech Deaf Culture

Praha 2010

vedoucí práce: Mgr. Radka Nováková

Poděkování

Poděkování patří především **Mgr. Radce Novákové** za vedení této bakalářské práce, odborné rady a konzultace. Dále konzultantu **Mgr. Janu Chromému**, který mi velmi pomohl s obsáhlou dotazníkovou částí, dále **Mgr. Romaně Mázerové**, **Martině Kronusové** a **Veronice Toráčové** za velmi cenné informace z historie a také **Mgr. Markétě Spilkové** a **Bc. Tomáši Bognerovi** za vřelé přijetí v České televizi. Dále děkuji **Janu Wirthovi** za ochotu při natáčení otázek k dotazníku a **Regině Polákové** za poskytnuté nahrávky.

Závěrem děkuji celé své rodině za psychickou a technickou podporu při vypracovávání této bakalářské práce.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně a výhradně s použitím citovaných pramenů, literatury a dalších odborných zdrojů.

Praha, 27. července 2010

.....
Michaela Buřičová

Anotace

Bakalářská práce na téma „Zprávy v českém znakovém jazyce“ v kultuře českých neslyšících se zabývá zpravodajstvím v České republice, které je uváděno neslyšícími moderátory v českém znakovém jazyce. Práce vypovídá o důležitosti Zpráv v českém znakovém jazyce pro kulturu českých neslyšících. Práce se dále zabývá mediální komunikací obecně, platnými mediálními zákony, které souvisí se zpravodajstvím pro neslyšící.

Velkou částí práce je historický vývoj Zpráv v českém znakovém jazyce dle jednotlivých proměn a dotazníková část, kde byl získán reprezentativní vzorek odpovědí na kladené otázky. V závěru práce je srovnání českých Zpráv ve znakovém jazyce se zahraničním vysíláním, především ve Finsku a v Anglii.

Klíčová slova: média, Zprávy ve znakové řeči, Zprávy v českém znakovém jazyce, zpravodajství, mediální zákon, skryté titulky, neslyšící moderátor, neslyšící editor, tlumočnický českého znakového jazyka, konkurz.

Annotation

Bachelor thesis on „*The TV news in Czech Sign Language*“ in *Czech Deaf Culture* is about the media coverage in the Czech Republic, which is indicated by deaf moderators in Czech Sign Language. The thesis shows the importance of TV news for the deaf culture in the Czech Republic. The bachelor thesis is also about media communication in general as well as about existing media laws that are related to the news for the deaf.

A large part of the thesis is a historical development of TV news with regard of individual changes. Another important part is a questionnaire which covers representative samples of the society. The ending of thesis is a comparison of TV news in Czech Sign Language with foreign broadcast, especially of Finland and England.

Key words: media, TV news in Czech Sign Speech, TV news in Czech Sign Language, media law, hidden subtitles, deaf moderator, deaf editor, interpreter of Czech Sign Language, competition.

Obsah

1	Úvod.....	7
2	Média	9
2.1	Neslyšící a média	10
3	Zpravodajství v zákonech.....	13
4	Zprávy ve znakovém jazyce.....	19
4.1	Před rokem 2000	19
4.2	1. období 2000 – 2008.....	20
4.2.1	Moderátorky Zpráv ve znakové řeči	24
4.3	2. období 2008–2010.....	29
4.3.1	1. 4. 2008 – 31. 8. 2008.....	29
4.3.2	1. 9. 2008 – 1. 4. 2010.....	36
4.4	3. období 2010 - 2013	41
4.5	Pravidla pro zaměstnance Zpráv v českém znakovém jazyce.....	43
4.5.1	Pravidla pro moderátory.....	43
4.5.2	Pravidla pro neslyšící editory.....	47
4.5.3	Pravidla pro tlumočnický znakového jazyka	50
5	Dotazník.....	53
5.1	Cíl dotazníku	53
5.2	Metodický postup.....	53
5.3	Výsledky	60
6	Zprávy ve znakovém jazyce v zahraničí.....	78
6.1	Finsko.....	79
6.2	Anglie.....	83
7	Závěr	88
	Seznam obrázků	92
	Seznam tabulek	93
	Seznam příloh	94
	Příloha – DVD	95

Seznam použitých zkratek

ASNEP	Asociace organizací neslyšících, nedoslýchavých a jejich přátel
BSBLT	The British Sign Language Broadcasting Trust
BSL	British sign language
CKTZJ	Česká komora tlumočnicků znakového jazyka
ČJ	Český jazyk
ČR	Česká republika
ČT	Česká televize
ČTK	Česká tisková kancelář
EKOTN	Expertní komise pro řešení otázek tlumočení pro neslyšící
FRPSP	Federace rodičů a přátel sluchově postižených
NROS	Nadace rozvoje občanské společnosti
TV	Televize

1 Úvod

Hlavním tématem mé práce je zanalyzovat Zprávy v českém znakovém jazyce (dále Zprávy), shromáždit a prostudovat materiály o proměnách Zpráv v jednotlivých vývojových etapách, zaměřit se na mediální zákony a zasadit Zprávy ve znakovém jazyce do platných mediálních rámců, shromáždit názory neslyšících na Zprávy, srovnat české televizní (TV) Zprávy ve znakovém jazyce se zahraničními zprávami (především ve Finsku a v Anglii) a v neposlední řadě postihnout důležitost Zpráv v českém znakovém jazyce pro kulturu českých neslyšících.

Zprávy ve znakovém jazyce jsou důležitou součástí kultury sluchově postižených¹, jelikož informují sluchově postižené o tom, co se děje u nás, co se děje v zahraničí, o kultuře neslyšících z domova a ze zahraničí a samozřejmě také o sportu a o počasí. Je to jediné zpravodajství v České republice, které je určeno přímo neslyšícím, jelikož zprávy moderují neslyšící moderátoři ve svém mateřském jazyce, v českém znakovém jazyce², a proto také neslyšící občané získávají potřebné informace prostřednictvím Zpráv v českém znakovém jazyce. Zprávy v českém znakovém jazyce (Zprávy v ČZJ) mají možnost šířit osvětu o neslyšících, jelikož jsou vysílány veřejnoprávní televizí v pracovní dny. Slyšící občané mohou vidět, jak český znakový jazyk vypadá, jak neslyšící komunikují a co se děje v jejich komunitě, což je taktéž důležitá součást zpravodajství.

Bohužel se mi nepovedlo dohledat žádný kompletní archiv Zpráv znakové řeči od roku 2000 do roku 2004. V archivu České televize Zprávy nearchivují, jelikož pro ně nemají žádnou archivní hodnotu. V České republice neexistuje žádná videotéka, kde by byla možnost si Zprávy zapůjčit a shlédnout je. Dále jsem nenašla žádné publikace, které by se zabývaly Zprávami, a proto se na následujících stránkách pokusím shrnout všechny informace, které jsem získala z dostupných zdrojů.

¹ Termín sluchově postižení používám pro tyto kategorie: N/neslyšící, nedoslýchaví, ohluchlí.

² Znakový jazyk je přirozeným a plnohodnotným jazykem. Má vlastní gramatiku, je tedy zcela nezávislý na mluveném jazyce.

Dále jsem se velmi intenzivně zabývala dotazníkem mezi sluchově postiženými, zda Zprávy v ČZJ sledují, jak jsou spokojeni se vzhledem, co by chtěli ve Zprávách změnit a jak rozumí jednotlivým moderátorům. Tento dotazník byl velmi úspěšný, vrátil se velký počet odpovědí, které vykazují reprezentativní vzorek.

Ke své práci jsem čerpala především z časopisu Gong, kde jsem našla několik článků, které mi poskytly první vodítko, jakým směrem hledat další informace. Dále jsem využívala periodik časopisu Unie, archivu Zpráv na internetu od roku 2005 a konzultace s realizačním týmem Zpráv.

2 Média

Média jsou masové sdělovací prostředky (masmédia), které jsou schopné přenášet různé informace. Média jsou elektronická či klasická. Mezi elektronická média patří rozhlas, video, televize a internet. K nejvýraznějším médiím patří tisk, rozhlas, televize a internet. V literatuře se můžeme setkat s dalším členěním médií:

Horká média – velmi působí na emoce člověka, využívají mluveného slova, hudby a obrazu. Do horkých médií patří především televize, rozhlas a telefon.

Chladná média – přinášejí více informací a jsou uchovatelná. Jsou to noviny, časopisy, obaly, prospekty atd.

(Wikipedia, Média)

„Média se podílejí na formování veřejné společnosti, vstupují do soukromého života jedince a vnášejí do něj nebyvalou měrou veřejný rozměr. Média mají vliv na chování jednotlivce a společnosti, na životní styl, dokonce i na politické rozhodování.“ (Jirák, 2007, s. 11)

Ve své bakalářské práci se budu především zabývat televizí. Televize je široce používaný jednosměrný dálkový telekomunikační systém vysílání a přijímání televizního signálu – obrazu a zvuku. Komerčně se začala televize využívat od 30. let 20. století, dostala se i do domácností a stala se důležitým komunikačním zdrojem a zdrojem zábavy. Výrazně přispívá k celkové socializaci společnosti, takřka po celém světě. Slovo televize bylo odvozeno z řeckého tele – daleko a latinského vize – vidět.

První pohyblivý obraz se podařilo přenést v roce 1925 Charlesi Francisi Jenkinsovi z Washingtonu DC do Philadelphie, byl to obraz prezidenta USA W. G. Hardinga. V roce 1929 začala v Londýně stanice BBC s pokusným televizním vysíláním. První pravidelné televizní vysílání bylo zahájeno v roce 1935 v Berlíně. Československá televize začala vysílat v roce 1953. V roce 1956 začala Československá televize vysílat první zpravodajský pořad

TAZ – Televizní aktuality a zajímavosti. Česká televize (ČT) začala vysílat 1. 1. 1992. (Wikipedia, Televize)

„Zpravodajství má velmi stabilní a předvídatelný charakter. Výběr, zařazení a zpracování zpráv se děje podle zažitých a opakujících se kritérií, tzv. zpravodajských hodnot. Zpravodajské hodnoty jsou všechny hodnoty, které v daném období a v daném prostředí rozhodují o zařazení zprávy do zpravodajství a o způsobu jejího zpracování (např. důležitost, jednoznačnost, blízkost, dramatickosti a negativita).“ (Jiráček, 2007, s. 77).

Každá denní zpráva informuje o tom, co se stalo, co se stane nebo o nějaké změně. Denní zpráva konstatuje události a stručně popisuje děj. Nejdůležitější a základní údaje tvoří tzv. čelo zprávy (úvod) – kdo, co, kdy, kde (další méně důležité údaje jsou uvedeny na konci společně s doporučením, komentářem či vysvětlením). Je velmi důležité podstatné údaje sdělit na začátku zprávy, protože divák se nejvíce soustředí v úvodu. Nová událost se popisuje chronologicky (od začátku do konce) a logicky (co se stalo a poté popis události).

Dalším typem zprávy je tzv. flesh. Flesh je rychlá zpráva, oznámení mimořádné události nebo zvláštní upozornění. V televizi je flesh aktuální zpráva, o které se nevědělo předem.

2.1 Neslyšící a média

Neslyšící (s velkým písmenem) jsou lidé, kteří mají společný jazyk, stejnou kulturu a patří tedy do jednoho společenství, do jedné komunity. Tito lidé mají společný jazyk – český znakový jazyk, společnou kulturu – kulturu Neslyšících. Neslyšící mají stejné zážitky, podobné zkušenosti, které jsou založeny na jejich ztrátě sluchu. Považují se tedy za kulturní a jazykovou menšinu. V celé své práci budou používat obecnější označení neslyšící (s malým písmenem).

Z publikace od Hrubého (1999, s. 52 – 53) vyplývá, že v České republice je zhruba 0,5 milionu sluchově postižených. Z nich naprosto rozhodující část tvoří starší lidé, jejichž sluch se zhoršil z důvodu věku. V České republice je zhruba 15 000 sluchově postižených,

kterí se s vadou sluchu narodili, nebo jejichž vada vznikla v dětství. V České republice je asi 3 900 osob s praktickou hluchotou (tj. se ztrátami sluchu většími než 70 dB) a asi 3 700 osob s úplnou hluchotou (tj. se ztrátami sluchu většími než 90 dB), která trvá od narození nebo vznikla před započítáním nebo v průběhu školní docházky. Prakticky a úplně hluchých osob, jejichž vada sluchu trvá od narození nebo vznikla před započítáním nebo v průběhu školní docházky, je v České republice asi 7 600. Celkový počet prakticky a úplně hluchých však bude mnohem větší, protože zcela ohluchnout je možné i ve vyšším věku. V České republice je asi 7 300 uživatelů znakového jazyka.

K zamyšlení je, že slyšící osoba kdykoliv si zapne obrazovku, získává veškeré informace ve svém mateřském jazyce a může si vybrat hned z několika programů každý den, 24 hodin denně. Sluchově postižená osoba tuto možnost nemá. Musí si dopředu vybírat pořady se skrytými titulky, které nejsou vždy vyhovující a nepředají plnohodnotné informace, nebo si musí vybírat programy tlumočené do českého znakového jazyka. Důležité je si uvědomit, že sluchově postižení mají právo na získání stejného množství kvalitních informací jako lidé slyšící.

V současné době je vysílán pouze jeden pořad v českém znakovém jazyce, a to Televizní klub neslyšících. Dále je pouze jediné zpravodajství, které je vysíláno v českém znakovém jazyce, a to Zprávy v českém znakovém jazyce. Tato vysílání najdeme obě na veřejnoprávní stanici ČT. Také v České televizi můžeme narazit na občasné vysílání pohádek pro děti, které jsou tlumočené do českého znakového jazyka. ČT vysílá pořady „Pomáhejme si“ a „Sama doma“, které jsou simultánně tlumočeny do ČZJ. Neslyšící mají tedy možnost sledovat (ve svém mateřském jazyce pouze), co se děje doma a ve světě, 10 minut za celý den. Oproti tomu slyšící lidé, tuto možnost mají mnohem bohatší, co se týče celého zpravodajství, které je vysíláno v televizi. Zpravodajství pro slyšící veřejnost probíhá hned na několika programech (ČT1, ČT24, Nova, Prima, atd.). ČT24 je zpravodajskou stanicí, která nepřetržitě 24 hodin denně vysílá zprávy a publicistiku, podobně jako BBC World nebo CNN. Vysílání začalo 2. května 2005.

Na ČT1 se vysílá hned několik zpravodajských relací za den:

12.00–12.30 Polední události

17.55–18.00 Předpověď počasí

18.00–18.25 Události v regionech

19.00–20.00 Události; Branky, body, vteřiny; Předpověď počasí

4.30–5.00 Události v regionech

Celková stopáž zpravodajství na ČT1 je 150 min. Na ČT2 se vysílají pouze Zprávy v českém znakovém jazyce, které trvají 10 minut (18.55–19.05).

Na televizní stanici Nova se vysílá celkem 55 min zpravodajství denně, jde o tyto pořady:

17.00–17.25 Odpolední Televizní noviny, Sportovní noviny, Počasí

19.30–20.00 Televizní noviny, Sportovní noviny, Počasí

Na Primě se vysílá celkem 50 min zpravodajství denně, jde o tyto pořady:

17.40–17.50 Minuty regionu

18.55–19.35 Zprávy TV Prima, Krimi Zprávy; Sport TV Prima

Z výše uvedeného je jasné, že slyšící veřejnost má možnost sledovat jakékoliv zpravodajství 170 min denně (když nepočítám ČT 24, kde Zprávy běží téměř 24 hodin denně). Neslyšící, jejichž mateřským jazykem je český znakový jazyk, můžou zpravodajství sledovat pouhých deset minut za celý den.

3 Zpravodajství v zákonech

V současné době možnost vysílání zpravodajství v českém znakovém jazyce upravuje hned několik zákonů. Uvádím dva zákony, které se vysíláním Zpráv v České republice zabývají. Z níže uvedených zákonů vyplývá, že sluchově postižení mají právo na určité procento otitulkovaných (skryté nebo otevřené titulky) pořadů. Přesněji řečeno provozovatel celoplošného televizního vysílání s licencií je povinen opatřit alespoň 15 % vysílaných pořadů skrytými nebo otevřenými titulky pro osoby se sluchovým postižením a provozovatel celoplošného televizního vysílání je ze zákona povinen opatřit alespoň 70 % vysílaných pořadů skrytými nebo otevřenými titulky a alespoň 2 % vysílaných pořadů vyrobit v českém znakovém jazyce nebo simultánně tlumočit do českého znakového jazyka pro osoby se sluchovým postižením.

Bohužel ani v jednom z zákonů není přesně definován termín „skryté titulky“ a ani není přesně definován termín „znaková řeč“. Až v zákoně 132/2010 Sb., je v poznámce uvedeno, že simultánní tlumočení českého znakového jazyka se opírá o zákon 155/1998 Sb. o komunikačních systémech neslyšících a hluchoslepých osob, ve znění zákona č. 384/2008 Sb. Skryté titulky jsou vytvářeny především pro sluchově postižené osoby a jsou velmi odlišné od otevřených titulků. Skryté titulky nesou další řadu informací navíc, které sluchově postižení z televizního pořadu nepoznají (např. popis zvuků, barevné rozlišování mluvčích...), zatímco otevřené titulky jsou vytvářeny především pro slyšící diváky a jedná se pouze o psaný překlad z výchozího do cílového jazyka. Z tohoto je jasné, že formulace „skrytými nebo otevřenými titulky“ se nehodí, jelikož otevřené titulky jsou pro sluchově postižené nevhodné.

Bohužel zákon uvádí 70 % titulkovaných pořadů a pouhá 2 % pořadů vysílaných v českém znakovém jazyce nebo simultánně tlumočených do českého znakového jazyka. Ale český znakový jazyk není založený na češtině a je mateřským jazykem většiny neslyšících, zatímco skryté titulky jsou založené na češtině a čeština ve většině případů není mateřským

jazykem neslyšících. Nejideálnější by bylo, aby přibýlo větší procento pořadů simultánně tlumočených nebo uváděných přímo ve znakovém jazyce, a aby i tyto pořady byly opatřeny skrytými titulky, které preferují osoby nedoslýchavé či ohluchlé.

Níže uvádím ukázky ze zákona 235/2006 Sb., kterým se upravuje zákon 231/2001, kde jsem tučně vyznačila důležité informace, které se týkají sluchově postižených.

ČÁST TŘETÍ

LICENCE

HLAVA I

ŘÍZENÍ O UDĚLENÍ LICENCE K PROVOZOVÁNÍ ROZHLASOVÉHO A TELEVIZNÍHO VYSÍLÁNÍ ŠÍŘENÉHO PROSTŘEDNICTVÍM VYSÍLAČŮ

§ 17

Skutečnosti významné pro rozhodování o žádostech o udělení licencí

(1) Při rozhodování o udělení licence Rada hodnotí

a) ekonomickou, organizační a technickou připravenost žadatele k zajištění vysílání, včetně výsledků dosavadního podnikání žadatele v oblasti rozhlasového a televizního vysílání, pokud v této oblasti podnikal,

b) transparentnost vlastnických vztahů ve společnosti žadatele,

c) přínos programové skladby navrhované žadatelem o licenci k rozmanitosti stávající nabídky programů rozhlasového nebo televizního vysílání na území, které by mělo být rozhlasovým nebo televizním vysíláním pokryto,

d) zastoupení evropské tvorby (§ 42), tvorby evropských nezávislých producentů a současné tvorby (§ 43) v navrhované programové skladbě televizního vysílání, jde-li o licenci k televiznímu vysílání,

e) přínos uchazeče pro rozvoj původní tvorby,

f) v televizním vysílání připravenost žadatele opatřit určité procento vysílaných pořadů skrytými nebo otevřenými titulky pro sluchově postižené,

g) přínos žadatele k zajištění rozvoje kultury národnostních, etnických a jiných menšin v České republice.

(2) Při udělování licence k digitálnímu vysílání Rada hodnotí

a) ekonomickou, organizační a technickou připravenost žadatele k zajištění vysílání, transparentnost jeho vlastnických vztahů, přínos programové skladby navrhované žadatelem o licenci k rozmanitosti stávající nabídky programů a zastoupení evropské tvorby (§ 42), tvorby evropských nezávislých producentů a současné tvorby (§ 43) v navrhované programové skladbě televizního vysílání,

b) přínos uchazeče pro rozvoj původní tvorby,

c) připravenost žadatele opatřit určité procento vysílaných pořadů skrytými nebo otevřenými titulky pro sluchově postižené,

d) přínos žadatele k zajištění rozvoje kultury národnostních, etnických a jiných menšin v České republice.

ČÁST PÁTÁ

PRÁVA A POVINNOSTI PROVOZOVATELŮ VYSÍLÁNÍ A PROVOZOVATELŮ PŘEVZATÉHO VYSÍLÁNÍ

HLAVA I

PRÁVA A POVINNOSTI PŘI VYSÍLÁNÍ PROGRAMU

§ 32

(2) Provozovatel celoplošného televizního vysílání s licencí je povinen opatřit alespoň 15 % vysílaných pořadů skrytými nebo otevřenými titulky pro osoby se

sluchovým postižením a alespoň 2 % vysílaných pořadů zpřístupnit pro osoby se zrakovým postižením. **Provozovatel celoplošného televizního vysílání ze zákona je povinen opatřit alespoň 70 % vysílaných pořadů skrytými nebo otevřenými titulky a alespoň 2 % vysílaných pořadů vyrobit v českém znakovém jazyce nebo simultánně tlumočit do českého znakového jazyka pro osoby se sluchovým postižením** a dále je povinen zpřístupnit alespoň 10 % vysílaných pořadů pro osoby se zrakovým postižením.

HLAVA VI

Vydávání stanovisek k povinnosti provozovatele sítě elektronických komunikací šířit ve veřejném zájmu programy a služby přímo související s programem

§ 54a

Rada při zjišťování, zda je dán veřejný zájem či zda veřejný zájem trvá, bere v úvahu zejména zastoupení pořadů ve veřejném zájmu a pořadů vlastní tvorby, multimodální zpřístupnění vysílaných pořadů zrakově a sluchově postiženým (**zvukový popis, znaková řeč, titulkování, snadná navigace**) a vhodnost programu provozovatele pro vysílání neodkladných oznámení podle § 32 odst. 1 písm. k).".

Dalším zákonem, který zmiňuje tlumočení do českého znakového jazyka je zákon 132/2010 ze dne 13. dubna 2010 o audiovizuálních mediálních službách na vyžádání a o změně některých zákonů, především tedy

ČÁST PRVNÍ

AUDIOVIZUÁLNÍ MEDIÁLNÍ SLUŽBY NA VYŽÁDÁNÍ

§ 6

Povinnosti poskytovatelů audiovizuálních mediálních služeb na vyžádání

(1) Poskytovatel audiovizuální mediální služby na vyžádání je povinen umožnit příjemcům služby snadný, přímý a trvalý přístup alespoň k

a) základním údajům o poskytovateli audiovizuální mediální služby na vyžádání, jimiž jsou název nebo jméno a identifikační číslo, bylo-li přiděleno, adresa sídla v případě právnické osoby nebo bydliště v případě fyzické osoby a u zahraniční osoby rovněž adresa podniku nebo organizační složky na území České republiky, byly-li zřízeny,

b) údajům, které umožňují rychlé, přímé a účinné navázání kontaktu s poskytovatelem audiovizuální mediální služby na vyžádání, zejména k poštovní adrese pro doručování, telefonnímu číslu, popřípadě k adrese pro doručování elektronické pošty, a

c) informaci o tom, že orgánem dohledu nad poskytováním audiovizuálních mediálních služeb na vyžádání je Rada.

(2) Poskytovatel audiovizuální mediální služby na vyžádání je povinen zajistit, aby audiovizuální mediální služba na vyžádání neobsahovala sdělení záměrně zpracované tak, aby mělo vliv na podvědomí fyzické osoby, aniž by jej tato osoba vědomě vnímala, a aby nepodněcovala k nenávisti z důvodu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství, politického nebo jiného smýšlení, národního nebo sociálního původu, příslušnosti k národnostní nebo etnické menšině, majetku, rodu nebo jiného postavení.

(3) Poskytovatel audiovizuální mediální služby na vyžádání je povinen zajistit, aby audiovizuální mediální služba na vyžádání, jejíž obsah může vážně narušit fyzický, psychický nebo mravní vývoj dětí a mladistvých zejména tím, že obsahuje pornografii a hrubé samoučelné násilí, byla dostupná pouze tak, aby děti a mladiství neměli běžně možnost obsah této audiovizuální mediální služby na vyžádání vidět nebo slyšet.

(4) **Poskytovatel audiovizuální mediální služby na vyžádání je povinen tam, kde je to účelné, poskytnout k pořadu otevřené titulky nebo skryté titulky¹ nebo tlumočení do českého znakového jazyka² pro osoby se sluchovým postižením a zvukovou stopu určenou pro osoby se zrakovým postižením, má-li je k dispozici, nebo jinak zajistit, aby některé pořady poskytované v rámci audiovizuální mediální služby na vyžádání byly přístupné osobám se sluchovým postižením a osobám se zrakovým postižením.**

(5) Poskytovatel audiovizuální mediální služby na vyžádání je povinen zajistit, aby byly v náležitě technické kvalitě uchovávány záznamy všech pořadů a audiovizuálních obchodních sdělení, která pořady doprovázela nebo byla do pořadů zahrnuta a v rámci audiovizuální mediální služby na vyžádání šířena, alespoň po dobu 30 dnů ode dne ukončení poskytování pořadu nebo po dobu 30 dnů ode dne ukončení šíření audiovizuálního obchodního sdělení, a na písemnou výzvu je zapůjčit Radě; poskytovatel audiovizuální mediální služby na vyžádání má vůči Radě právo na náhradu nutných nákladů spojených se zapůjčením záznamů pořadů a audiovizuálních obchodních sdělení.

(6) Bylo-li zahájeno řízení před orgánem veřejné moci týkající se určitého pořadu nebo audiovizuálního obchodního sdělení, je poskytovatel audiovizuální mediální služby na vyžádání povinen na písemnou výzvu příslušného orgánu veřejné moci uchovat záznam pořadu nebo audiovizuálního obchodního sdělení v podobě, ve které byly poskytovány, a v náležitě technické kvalitě až do pravomocného rozhodnutí ve věci.

(7) Poskytovatel audiovizuální mediální služby na vyžádání je povinen na písemnou výzvu poskytnout Radě vyjádření a informace nezbytné k výkonu její působnosti podle § 4 odst. 2 písm. d) až f) a § 15.

¹ § 1 písm. k) zákona č. 273/1993 Sb., o některých podmínkách výroby, šíření a archivování audiovizuálních děl, o změně a doplnění některých zákonů a některých dalších předpisů, ve znění pozdějších předpisů.

² Zákon č. 155/1998 Sb., o komunikačních systémech neslyšících a hluchoslepých osob, ve znění zákona č. 384/2008 Sb.

4 Zprávy ve znakovém jazyce

4.1 Před rokem 2000

Sluchově postižení před rokem 2000 mohli sledovat televizní zpravodajství pouze za pomoci skrytých titulků či mohli sledovat zprávy tlumočené do znakového jazyka. Zprávy tlumočené do českého znakového jazyka byly vysílány každý pracovní den ve Studiu 6 na ČT1 v 6.45 a v 7.45. Slyšící tlumočníci byli Jaroslav Švagr, Alena Procházková, Karel Křeček, Monika Kleisnerová a Monika Boháčková.

O vysílání zpráv pro neslyšící se začalo jednat již v roce 1995 s tehdejším ředitelem Ivo Mathém, ale jednalo se především o titulcích. V roce 1998, výkonná ředitelka, Asociace organizací neslyšících, nedoslýchavých a jejich přátel (ASNEP), Romana Mázerová, získala finanční podporu od Nadace rozvoje občanské společnosti (NROS) na vedení projektu (č. 120127) od 1. 6. 1998 do 28. 2. 1999, který se měl zaměřovat na školení neslyšících pro televizní zpravodajství ve znakovém jazyce. Hlavním organizátorem byla Romana Mázerová, lektory byl Jaroslav Švagr, Eva Březinová, Alena Procházková a dále také kameraman Ivan Petr. První kurz proběhl o víkendu, 5. – 6. 9. 1998, ve studovně Federace rodičů a přátel sluchově postižených (FRPSP). Cílem kurzu bylo naučit neslyšící zájemce vyjadřovat se ve ZJ před kamerou a připravovat se na uvádění Zpráv ve znakové řeči. Toto školení probíhalo teoreticky a prakticky. Moderátorky si mohly vyzkoušet vlastní přípravu zpráv, natáčení před kamerou atd. První kurz byl uspořádán v České unii neslyšících, kde se moderátorky dívaly na video natočené o zpravodajství ve Finsku. Další kurzy už potom probíhaly ve Stodůlkách v učebně. (Gong, 10/200, s. 4) Žádný konkurz nebyl vypsán, což je velký rozdíl od dnešních zpráv, všechny neslyšící moderátorky byly přijaty na základě docházky na školení.

Zprávy ve ZJ měly být vysílány už v srpnu roku 1998, dokonce v časopise Unie píše, že od 2. ledna 1998 bude Česká televize vysílat zprávy ve znakovém jazyce, ale tehdejší ředitel Jakub Puchalský žádost zamítl. Až v dubnu 2000, po nástupu nového ředitele Dušana

Chmelíčka, se povedlo zařadit Zprávy ve znakové řeči do pravidelného vysílání od 1. 5. 2000. O vysílání zpráv se velmi zasloužil Zdeněk Šámal, tehdejší ředitel zpravodajství a publicistiky ČT, který v roce 2008 odešel z ČT do televize Nova.

4.2 1. období 2000 – 2008

Koncem března roku 2000 vedení České televize rozhodlo, že od 1. května 2000 bude zahájeno pravidelné vysílání pětiminutových Zpráv ve znakové řeči. Vysílalo se každý všední den na ČT2 v různých časech. Zprávy se připravovaly podle schématu zpráv vysílaných v 16 hodin. Česká televize tímto přistoupila k neslyšícím jako k jazykové kulturní menšině a ne jen jako k postiženým lidem. Zprávy ve znakové řeči se inspirovaly zprávami z Finska, Norska a Anglie. S tímto nápadem přišla Romana Mázerová, která si uvědomila, že dosavadní zprávy s tlumočníkem v okénku vychází z českého jazyka, zatímco u zpráv, kde jsou neslyšící moderátoři, je vždy na prvním místě znakový jazyk. Nejvíce se Romana Mázerová inspirovala Finskem, kde působil i neslyšící editor, který zprávy vybíral a sestavoval. Součástí zpráv byla vždy minimálně jedna zpráva ze světa neslyšících. Nevýhodou zpráv s tlumočníkem v okénku oproti zprávám s neslyšícím moderátorem bylo to, že tlumočník v okénku nebyl téměř vidět a byl to stále tlumočník, tudíž znakový jazyk nebyl jeho mateřským jazykem, oproti neslyšícím moderátorům, kteří jsou vidět od pasu přes celou obrazovku a jejich mateřským jazykem je český znakový jazyk.

Zprávy se točily mezi 16. a 17. hodinou. Komunikaci zprostředkovával tlumočník Jaroslav Švagr a tlumočnice Alena Procházková.

Od listopadu 2000 do konce února 2001 časopis Gong provedl výzkum mezi čtenáři. Ankety se zúčastnilo celkem 60 sluchově postižených a z výsledků vyplývá, že Zprávy ve znakovém jazyce sleduje polovina dotazovaných a druhá polovina je nesleduje. Těm, kteří je sledují, se 100% líbí. (Gong, 4/2001)

Hned po začátku uvedení Zpráv ve znakové řeči na obrazovku České televize uvedla Česká tisková kancelář (ČTK), že znakové zprávy sleduje denně 50 000 lidí starších patnácti let, v publiku mírně převažují muži nad ženami, nejvíce zprávy sledují diváci od 45 let výše. (Gong, 9/2000)

Když se začaly zprávy pravidelně vysílat, Veronika Toráčová (tehdejší výkonná ředitelka ASNEP) pořádala další školení pro Zprávy ve znakové řeči. Cílem školení bylo vyškolit neslyšící tlumočníky do zálohy.

„Podmínky pro přijetí do školení:

- *schopnost porozumět psanému českému textu;*
- *dovednost ve ZJ;*
- *práce na počítači (Word);*
- *spolehlivost, zodpovědnost;*
- *nesmí mít trému před kamerou.“*

(Archiv ASNEP)

První setkání zájemců proběhlo v srpnu 2000 na Praze 4. Školení se zúčastnilo, dle vyhledaných materiálů, pravděpodobně 6 neslyšících, kteří se zajímali o práci moderátora. Školení mělo proběhnout minimálně o třech víkendech a o dvou odpoledních školení. Z těchto nových moderátorů měl být vybrán moderátor do zálohy nebo moderátor pro jinou televizi. Níže uvádím přibližný obsah školení:

- Systém práce redakce zpravodajství České televize;
- Způsob přípravy pořadu „Zprávy ve znakové řeči“;
- Zásady veřejného vystupování;
- Systém práce státní správy a legislativy;
- Zásady tlumočení;
- Praktický nácvik úpravy textu na počítači;
- Praktický nácvik překladu z psaného českého textu do ZJ.

Bohužel z tohoto školení nikdo nebyl úspěšný a žádný náhradní moderátor se nevybral.

Níže uvádím obrázky vzhledu Zpráv ve znakové řeči v letech 2000–2008. Zprávy se skládaly z úvodní znělky, která byla stejná od roku 2000 do roku 2008, i přestože hlavní zpravodajství svůj design měnilo. Níže na obrázku č. 1 je fotografie, jak vypadal začátek Zpráv.

Obr. 1

Hned po úvodní znělce moderátorka přivítala diváky a začala uvádět první zprávu. Ke každé zprávě byl uveden nadpis, o jakou zprávu se jedná. Na obrázku č. 2 uvádím, jak nadpis každé zprávy vypadal.

Obr. 2

Každá zpráva byla doplněna videem v levé části obrazovky, obrazovka vypadala takto (Obr. 3):

Obr. 3

Celé Zprávy ve znakové řeči se skládaly většinou ze šesti zpráv. Ve Zprávách byly vždy dvě zprávy z domova, dvě zprávy ze zahraničí a dvě zprávy ze sportu. Samozřejmě záleželo na tom, jak jsou dané zprávy dlouhé.

Zprávy většinou trvaly pod čtyři minuty (3:30–4:00). Jen málokdy Zprávy přetáhly přes povolené čtyři minuty. Ve čtení zpráv se střídali muž se ženou. Takto Zprávy vypadaly až do 1. dubna 2008. V příloze na DVD naleznete první týden, kdy se začaly vysílat Zprávy ve znakové řeči (od 1. 5. – 5. 5. 2000) a dále poslední Zprávy z tohoto období (31. 3. 2008).

4.2.1 Moderátorky Zpráv ve znakové řeči

V letech 2000–2008 Zprávy ve znakové řeči uváděly čtyři moderátorky: Daniela Knotková, Regina Poláková, Radka Nováková a Zlataše Kurcová. Všechny čtyři moderátorky se střídaly po týdnech po celých osm let.

Na obrázku č. 4 je vyfocena neslyšící moderátorka Daniela Knotková, která moderovala Zprávy ve znakové řeči celých osm let. Daniele Knotkové, když nastoupila do České televize, bylo 42 let. Narodila se zcela neslyšící, její rodiče jsou slyšící, stejně jako její 3 sestry. Znakový jazyk se naučila na internátě od ostatních neslyšících spolužáků. Po absolvování základní školy nastoupila na obor dámská krejčová a Střední průmyslovou školu odbornou v Kremnici na Slovensku. Daniela Knotková v době uvádění zpráv pracovala jako šička. Je vdaná a má dva slyšící syny. Zprávy uváděla celých osm let. (Unie 07/2000)

Obr. 4

Na obrázku č. 5 je neslyšící moderátorka Regina Poláková, které v době, kdy začala uvádět zprávy, bylo 26 let a je od narození těžce nedoslýchavá. Celá její rodina je slyšící, ale jejím mateřským jazykem je znakový jazyk. Regina Poláková se vyučila dámskou krejčovou a v době, kdy uváděla Zprávy, pracovala jako sekretářka v časopise Gong. Regina Poláková uváděla zprávy od roku 2000 do roku 2008. (Unie 07/2000) V letech 2008–2010 pracovala v ČT jako náhradnice moderátorů.

Obr. 5

Níže, na dalším obrázku (č. 6), je vyfocena neslyšící moderátorka Radka Nováková, které v době, kdy nastoupila do zpravodajství, bylo 23 let. Radka Nováková je od narození neslyšící a její rodina také, takže její mateřský jazyk je samozřejmě znakový jazyk. Vystudovala Integrovanou střední školu v Pardubicích – obor ekonomika a služby. V době, kdy nastoupila do televize, studovala již druhým rokem na FF UK v Praze, obor čeština v komunikaci neslyšících. Radka Nováková moderovala zprávy od roku 2000 do roku 2008 (jeden rok studovala v USA na Gallaudetově univerzitě) a od roku 2008 pracuje ve zpravodajství jako editorka zpráv. (Unie 07/2000)

Obr. 6

Poslední, čtvrtou moderátorku byla Zlatuše Kurcová, která je vyfocena na obrázku č. 7. Zlata byla nejstarší ze všech moderátorek, její rodiče byli neslyšící, tudíž její mateřský jazyk je znakový jazyk. Má neslyšícího manžela a slyšící dceru. Absolvovala základní školu v Praze-Radlicích a je vyučena dámskou krejčovou. Jako dámská krejčová pracovala celých 19 let a dále také v té době již deset let pracovala jako moderátorka Televizního klubu neslyšících. Zlata Kurcová pracovala jako moderátorka zpráv od roku 2000 do roku 2010. (Unie, 07/2000)

Obr. 7

V letech 2000–2008 nastal problém s vhodným oblékáním moderátorek. Moderátorkám nikdo nepomáhal vybrat vhodné oblečení, moderátorky se oblékaly dle vlastního uvážení z vlastních zásob, bez jakékoliv kontroly. Moderátorky by měly nosit jednobarevné kontrastní oblečení, které nemusí být jen černé, ale může být i hnědé, tmavě zelené, tmavě modré, tmavě červené nebo tmavě šedé. Oblečení by mělo být bez velkých výstřihů, z matných materiálů a bez doplňků. Tato pravidla se nejspíše v těchto letech mnohdy nedodržovala. Až později, v druhém období, se moderátoři oblékají podle pravidel ASNEP. Níže jsou ukázky nevhodného oblečení. Na obrázku č. 8 má moderátorka pruhované oblečení s tkaničky, které plandají a upoutávají velkou pozornost diváka.

Obr. 8

Na další ukázce (obr. 9) vidíme další moderátorku s velmi výrazným vzorem na oblečení. Toto oblečení se pro Zprávy ve znakové řeči nehodí, diváka upoutávají viditelné vzory a nemůže se řádně soustředit na ruce.

Obr. 9

V únoru 2008 Svaz neslyšících a nedoslýchavých provedl anketu, kde se dotazoval na Zprávy ve znakové řeči. Anketu vyplnilo celkem 114 sluchově postižených (z Prahy 59 osob, z Brna 21 osob, z Kroměříže 11 osob, ze Zlína 23 osob). Z tohoto výzkumu vzešlo, že sluchově postižení Zlatuši Kurcové rozumí na 100 %, mají ji velmi rádi a líbí se jim její kultivovaný projev. Radce Novákové a Regině Polákové respondenti rozumí o něco méně, protože jejich projev ve ZJ je příliš rychlý a neartikuluje celá slova. Daniela Knotková nepatřila mezi oblíbené moderátorky, neslyšící ji moc nerozuměli. Většina sluchově postižených respondentů vyžadovala u moderátorek výraznou artikulaci jednotlivých slov.

4.3 2. období 2008–2010

Druhé období Zpráv bylo velmi důležité, ve Zprávách se stalo hned několik změn v různých obdobích. Nejvíce změn bylo provedeno od 1. 4. 2008.

4.3.1 1. 4. 2008 – 31. 8. 2008

V tomto období nastalo nejvíce změn za celou historii zpravodajství pro neslyšící. Změny iniciovala Expertní komise pro řešení otázek tlumočení pro neslyšící (EKOTN) při Asociaci organizací neslyšících, nedoslýchavých a jejich přátel (ASNEP).

První velkou změnou byla změna názvu. Původní Zprávy ve znakové řeči se přejmenovaly na Zprávy v českém znakovém jazyce. Dále se změnila struktura Zpráv celkem na šest aktualit z domova i ze zahraničí a dvě novinky ze sportu. Každé Zprávy by měly obsahovat alespoň jednu zprávu ze světa neslyšících. Tuto aktualitu můžou zasílat sami sluchově postižení e-mailem editorům nebo si ji editoři mohou vyhledat sami.

Další velkou změnou byla změna znělky a změna grafiky na tmavší pozadí za moderátorem. Změna byla také v pouštění jednotlivých videoklipů za moderátorem na statické fotografie.

Velmi důležitou změnou od 1. 4. 2008 jsou čtyři noví moderátoři. ASNEP vyhlásila konkurz na nové moderátory televizních Zpráv. Oslovila 22 neslyšících, u kterých si myslela, že splňují požadavky nutné pro výkon moderátora:

- porozumění písemnému textu v českém jazyce;
- kultivovaný projev v českém znakovém jazyce;
- spolehlivost;
- smysl pro týmovou práci;
- příjemné a reprezentativní vystupování;
- ochota systematicky se vzdělávat;
- možnost pracovat pravidelně v Praze;
- zájem o dění ve společnosti.

Na konkurz se přihlásilo celkem 12 neslyšících, kteří se ucházeli o práci moderátora.

Níže uvádím seznam zájemců:

- Marie Basovnicková z Brna;
- Kateřina Berková z Liberce;
- Tomáš Bogner z Prahy;
- Sergej Josef Bovkun z Prahy;
- Milan Fritz ze Zlína;
- Miroslav Gavelčík z Brna;
- Daniela Knotková z Prahy;
- Martin Kulda z Kroměříže;
- Zlatuše Kurcová z Prahy;
- Hana Miškovská z Prahy;
- Regina Poláková z Prahy;
- Vendula Stará z Prahy.

Konkurz proběhl 8. března 2008 v Praze na Kavčích horách. Před konkurzem ještě proběhla dvě přípravná školení (3. 2. 2008 a 17. 2. 2008) pro přihlášené zájemce. Konkurzu se zúčastnilo celkem 9 členů komise:

- dva neslyšící editoři;
- předseda EKOTN;
- čtyři nezávislí neslyšící diváci;
- šéfrežisér Zpráv ve znakové řeči;
- editor Zpráv ve znakové řeči.

Tato komise hodnotila každého moderátora známkou (jako ve škole) a nejlépe ohodnocení byli: Tomáš Bogner, Josef Sergej Bovkun, Zlatuše Kurcová a Vendula Stará. Tito čtyři se od 1. dubna stali novými moderátory Zpráv ve znakovém jazyce. Hana Miškovská (dnes Wiesnerová) a Regina Poláková se staly náhradnicemi stálých moderátorů. Níže na obrázku č. 10 je uvedena fotka, kde jsou všichni noví moderátoři (zleva: Regina Poláková – náhradnice, Hana Miškovská – náhradnice, Zlatuše Kurcová, Tomáš Bogner, Vendula Stará, Josef Sergej Bovkun).

Obr. 10

Tomáš Bogner pochází z rodiny slyšících rodičů, vystudoval Střední zdravotnickou školu pro SP v Praze 5-Radlicích, obor asistent zubního technika. Vendula Stará vyrůstala v neslyšící rodině, vystudovala Střední pedagogickou školu pro sluchově postižené v Hradci Králové a vysokou školu, obor speciální pedagogika pro výchovné pracovníky. Sergej Josef Bovkun se narodil do neslyšící rodiny a v roce 2008 dokončoval Střední pedagogickou školu pro SP v Hradci Králové, obor předškolní a mimoškolní pedagogika (Gong, 5-6/2008, s. 19).

Poprvé v historii pořadu rozšiřuje tvůrčí tým neslyšící editor, který vybírá zprávy tak, aby co nejvíce korespondovaly se specifiky komunity neslyšících a jejich objekty zájmu a spolupracuje se slyšícím editorem (komunikovat budou písemnou formou přes počítač). Markéta Spilková a Petr Vysuček nastoupili do České televize jako neslyšící editoři. Neslyšící editoři sestavují podklady pro Zprávy, vytvářejí jazykovou supervizi pro moderátory, jsou jazykovými poradci pro přípravu překladu do ČZJ, s moderátory komunikují přímo bez asistence tlumočníka, vybírají obrazové podklady pro zprávy. Radka Nováková nastoupila jako hlavní editor, ke své základní editorské práci zajišťuje řízení tlumočnicků, dalších editorů a moderátorů. Zajišťuje komunikaci mezi produkční Zpráv a ostatními neslyšícími články Zpráv, zajišťuje pravidelné vzdělávání pro editory a moderátory (jazyková školení zaměřená na obsahovou správnost a kulturu projevu v českém znakovém jazyce). Níže uvádím fotku všech tří editorů (zleva: Markéta Spilková, Petr Vysuček, Radka Nováková):

Obr. 11

Na obr. č. 12 je vidět, jak se změnil úvodní klip Zpráv v českém znakovém jazyce.

Obr. 12

Na dalším obrázku je vidět kompletní změna grafiky (jiné pozadí).

Obr. 13

Na obrázku č. 14 je vidět statická fotka, která je při každé další zprávě.

Obr. 14

Po veškerých změnách ve Zprávách všichni moderátoři, tlumočníci i editoři prošli intenzivním školením, které probíhalo od 27. 4. do 6. 12. 2008. Níže uvádím příklady jednotlivých školení, které museli všichni pracovníci ve Zprávách v českém znakovém jazyce absolvovat:

Pro neslyšící:

- Pravidla a principy překladů z ČJ do ČZJ;
- Praktická cvičení překladů z ČJ do ČZJ se sebereflexí;
- Sjednávání terminologie pro označení významných českých a světových osobností v politickém i společenském životě (funkce, tituly, role, pozice);
- Organizační záležitosti, pravidla, problémy, principy;
- Sjednávání terminologie pro oblast sportu – fotbal, hokej;
- Sjednávání terminologie pro oblast golfu, tenisu, míčových her;
- Sjednávání terminologie pro oblast počasí, přírodní katastrofy;
- Sjednávání terminologie pro oblast státy, národy, řeky, hory, světadíly;
- Sjednávání terminologie pro oblast města, metropole, státní uspořádání;
- Sjednávání terminologie pro oblast česká města, světové osobnosti;
- Sjednávání terminologie pro oblast právo a legislativa;
- Sjednávání terminologie pro oblast instituce a politické strany.

Pro tlumočníky:

- Simultánní tlumočení textů z ČZJ do mluvené češtiny, zaměřené na témata blízká komunitě českých neslyšících;
- Zohlednění kulturních odlišností v překladech do ČZJ;
- Překlady textů na téma politika a zahraničí;
- Cvičení na mluvní pohotovost;
- Kultivovanost mluveného projevu.

(Archiv ASNEP)

Školení vedli především Martin Wiesner, Radka Nováková, Markéta Spilková, Václav Ptáček a Nad'a Dingová.

Ukázku Zpráv v českém znakovém jazyce z období 1. 4. – 31. 8. 2008 uvádím v příloze na DVD.

4.3.2 1. 9. 2008 – 1. 4. 2010

Toto období bylo velmi důležité vzhledem ke stopáži Zpráv v českém znakovém jazyce. Celých osm let měli sluchově postižení možnost sledovat Zprávy v jejich mateřském jazyce pouze 4 minuty denně a velmi často se stávalo, že Zprávy byly zkráceny až o 30–40 vteřin, což z celkového času je velké procento. Od 1. 9. 2008 byly Zprávy prodlouženy na 10 minut každý den a tato situace trvá až do dnešního dne. Jak vyplývá z níže uvedeného dotazníku (otázka č. 9), sluchově postižení by si přáli Zprávy opět o něco delší. Přejí si, aby Zprávy měly celkem 30 minut, což je o dvacet minut delší než jsou nyní.

Přidaných šest minut od 1. 9. 2008 byl velmi velký úspěch EKOTN při ASNEP, která celou žádost vyřizovala. Ukázku desetiminutových Zpráv v českém znakovém jazyce příkládám v příloze na DVD.

Další změnou v tomto období byl opět design. Od 15. 5. 2009 se ve Zprávách v českém znakovém jazyce začal objevovat vždy titulek s tím, které aktuality budou následovat, vše uspořádá neslyšící editor a pojmenuje jednotlivé aktuality podle dění situace ve světě. Těmito titulky se oddělují zprávy z domova, ze světa, ze sportu a z počasí. Níže na obrázcích (č. 15, 16, 17 a 18) uvádím, jak takové nadpisy vypadají.

Obr. 15

Obr. 16

Obr. 17

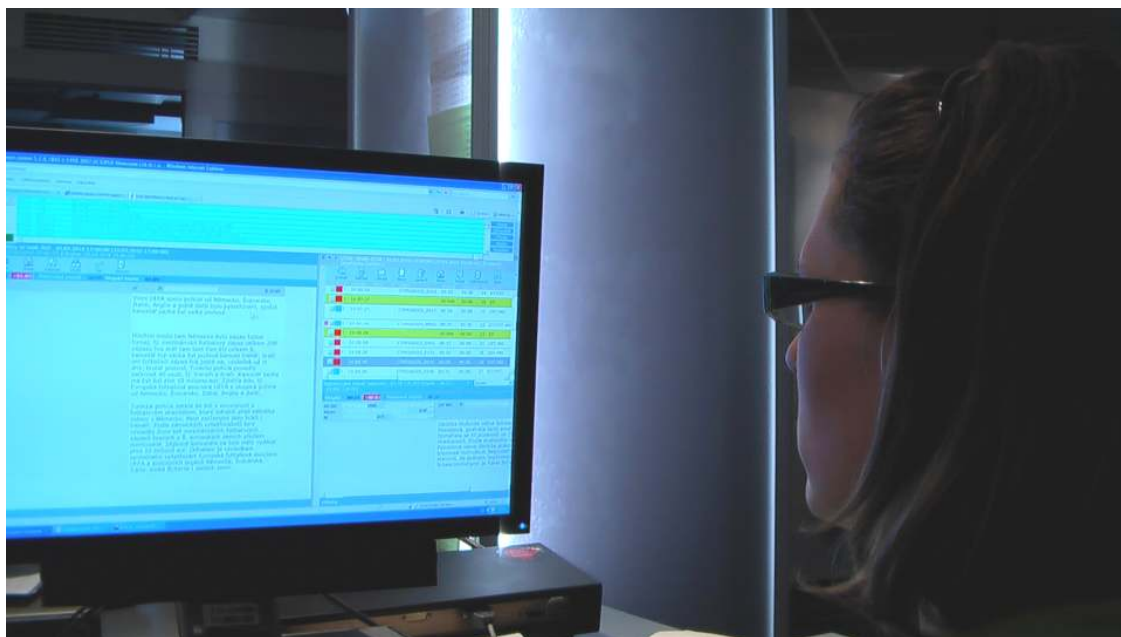

Obr. 18

V tomto období již jako neslyšící editoři pracovaly Radka Nováková, Markéta Spilková a Veronika Chladová. Neslyšící editoři se střídají pravidelně (1. týden Radka Nováková, druhý týden v pondělí a ve čtvrtek Markéta Spilková, v úterý a ve středu Veronika Chladová a v pátky se střídá Markéta Spilková s Veronikou Chladovou). Jak jsem zjistila, neslyšící editorky vybírají aktuality zcela samy a dle vlastního uvážení, záleží tedy pouze na

neslyšících editorkách, co se ve Zprávách bude vysílat. Jestliže jedna editorka se více specializuje na sport, bude ve Zprávách více aktualit ze sportu, oproti tomu druhá editorka se více zaměřuje na kulturu neslyšících a méně na sport. Je tedy možné, že Zprávy jsou každý týden jinak strukturované.

V březnu 2010 jsem navštívila Českou televizi a byla jsem se přímo podívat, jak se Zprávy v českém znakovém jazyce tvoří. Z neslyšících editorek byla zrovna přítomna Markéta Spilková, z moderátorů byl přítomen Tomáš Bogner a tlumočnicka Alena Procházková. Zjistila jsem, že všichni se podílejí na přípravě Zpráv a vkládají do všeho velké úsilí. Nejdříve neslyšící editorka vybere aktuality (vybírání je na serveru České tiskové kanceláře – ČTK, na internetu či z jakéhokoli zpravodajství, které již proběhlo) a text upraví ve speciálním programu Octopus. Níže uvádím fotografii, jak program Octopus vypadá:

Obr. 19

Každou zprávu musí schválit ještě slyšící editor a poté teprve může danou aktualitu vidět moderátor. Moderátor přeloží text zprávy do českého znakového jazyka za pomoci zápisu znak po znaku, aby mohl při natáčení číst jednotlivá slova na čtecím zařízení. Při překladu pomáhá přítomný tlumočník, který je moderátorům i editorům vždy k ruce. Každý

moderátor má vlastní styl upravování znakového jazyka do psané podoby. Níže uvádím možnost, jak taková delší zpráva může vypadat v českém jazyce:

„USA: na antrax zemřel pátý člověk

Další smrt člověka má v USA na svědomí antrax. 94letá Otilie Lundgrenová ze státu Connecticut, která se antraxem nakazila a od pátku ležela v kritickém stavu v nemocnici, včera zemřela.

Lundgrenová je pátou obětí této nemoci od začátku října, kdy antraxová nákaza v USA vypukla. Dalších 13 nakažených onemocnělo. Ovšem všichni s výjimkou jedné nemocniční pracovnice přišli do styku s poštovními zásilkami obsahujícími bakterie antraxu, které pachatel poslal do redakcí amerických médií a kanceláří Senátu.

Lundgrenová ale žila sama na své farmě a zřídka vycházela z domu. Policisté a agenti FBI již od víkendu prohlížejí dům Lundgrenové a hledají stopy po antraxu. Zároveň vyslýchají její známé a příbuzné a snaží se zjistit, jak mohla přijít s nákazou do styku. Zatím vylučují možnost, že dostala poštovní zásilku s bakteriemi sněti slezinné.

Americká média spekulují o tom, že by mohlo jít o přirozenou formu nemoci, již se mohou nakazit lidé z pozůstatků nemocného dobytka. Přírodní antrax se ovšem v USA objevil naposledy před několika desetiletími. “

(Archiv ASNEP)

Výše uvedenou zprávu dostane moderátor v programu Octopus a musí ji přeložit do českého znakového jazyka a přepsat do psaných znaků, poté zpráva vypadá následovně:

„USA člověk dál smrt od dopis antrax. Paní 94 let jméno Otilie Lundgrenová od stát Connecticut, od pátku nemocnici ležela vážný stav, včera zemřela.

Začátku října Paní Lundgrenová už pátá osoba zemřela od nemoci Antrax. Dalších 13 lidí onemocnělo. Všichni byli nemocní „důvod“ virus dopis ale jedna bába a ošetřovatelka neví „důvod“

Paní bába Lundgrenová žila sama farmě a málo vycházela z domu. Od víkend policisté a agenti FBI už prohlíží dům paní bába Lundgrenové a hledají odkud důvod. Taký vyptávají její známé, příbuzné, policisté a FBI snaží zjistit, odkud stará bába dostala nákazou. Zatím vyloučeno od dopis.

Americká mluví, asi byl důvod od přirozenou nemoci, již může stalo od nemocného dobytka. USA nemoc od příroda stalo už několik let.

(Archiv ASNEP)

Takto upravenou zprávu ještě zkontroluje neslyšící editorka, a pokud je upravený text trochu nejasný, provede jazykovou korekturu. Editorky mají ještě na starosti ke každé aktualitě najít vhodný obrázek na pozadí, k dispozici mají videa z České televize, kde si vyberou část videa, která se jim líbí, pošlou ji grafikovi, ten obraz upraví, vystřihne fotku a vloží ji ke každé zprávě do pozadí. Poté, co jsou upraveny všechny zprávy, moderátor se oblékne, nalíčí a přesune se do studia 6, kde je již vše připravené na samotné natáčení. Editorka se přesídlí do střižny, kde upravuje moderátorům čtecí zařízení a kontroluje kultivované vystupování moderátora. Po natočení Zpráv se celé Zprávy pustí a zkontrolují, zda někde není nějaká chyba. Poté jsou Zprávy připraveny k odvysílání.

V příloze na DVD příkládám video pořízené z České televize, jak se Zprávy v českém znakovém jazyce připravují.

4.4 3. období 2010 - 2013

Poslední období netrvá dlouho a k velkým změnám v něm nedošlo. Nejprve proběhlo přípravné soustředění v termínu 23. 1. 2010 – 14. 2. 2010, které mělo pomoci získat potřebné

zkušenosti i těm moderátorům, kteří zatím neměli vlastní zkušenost s moderováním před kamerou a s překlady textů z češtiny do českého znakového jazyka. Po školení proběhl konkurz, který byl tříkolový:

1. kolo: kontrola splnění požadavků kladených na pozici moderátora Zpráv (hodnotí ASNEP).
2. kolo: příprava pracovních zpráv před kamerou (hodnotí předem ustanovená komise složená ze zástupců ČT, osobností z komunity neslyšících).
3. kolo: příprava a moderování Zpráv ve studiu ČT (hodnotí předem ustanovená komise složená ze zástupců ČT, osobností z komunity neslyšících a nezávislých neslyšících diváků). Třetímu kolu konkurzu předcházelo přípravné soustředění, které má pomoci získat potřebné zkušenosti i těm moderátorům, kteří zatím neměli vlastní zkušenost s moderováním před kamerou a s překlady textů z češtiny do českého znakového jazyka.

Požadavky na moderátora zůstaly téměř stejné jako v roce 2008, ale přesto tyto přibýly:

- Zkušenosti s překlady textů z češtiny do českého znakového jazyka.
- Minimálně základní znalost práce na počítači (program Word a psaní na počítači).
- Doporučujeme středoškolské vzdělání, které však může být nahrazeno nejméně tříletou moderátorskou praxí.

2. kola (14. 2. 2010) se zúčastnily v komisi tyto osoby: neslyšící editoři: R. Nováková, V. Chladová; zástupci komunity neslyšících: A. Ptáčková, J. Wirth, J. Chřpa a D. Svozilová a dva slyšící odborníci z oblasti médií – dramaturgyně TKN M. Fialová a režisér A. Lederer.

Ve třetím kole (7. 3. 2010) projev moderátorů hodnotil H. Hackenschmied, P. Šturm, A. Zralý a M. Petráček.

Konkurz vyhrál Tomáš Bogner, Sergej Josef Bovkun, Hana Wiesnerová a Vendula Stará. Náhradnicí se stala Barbora Peřinová a druhým náhradníkem se stal Kamil Panský. Na obrázku č. 20 je nová moderátorka, která nastoupila do České televize již dříve, ale působila pouze jako náhradnice a nyní se umístila v konkurzu lépe.

Obr. 20

Ukázku Zpráv z tohoto období přikládám taktéž v příloze na DVD.

4.5 Pravidla pro zaměstnance Zpráv v českém znakovém jazyce

V každém zaměstnání musí být nastavené určité směrnice, určitá pravidla. Ani v České televizi, ve Zprávách v českém znakovém jazyce, tomu není jinak. Tato pravidla byla utvořena v letech 2008 a aktuálně upravena v roce 2010, po posledním konkurzu. V pravidlech je přesně popsáno, jakou funkci vykonává neslyšící editor, moderátor a tlumočnick znakového jazyka. Všechna pravidla jsou převzata z archivu ASNEP.

4.5.1 Pravidla pro moderátory

„Nástup do práce vždy dvě a půl hodiny před natáčením (nejčastěji v 13.30 hodin)

- *Nejdříve úprava zevnějšku moderátora v maskérně (viz doporučení pro líčení).*
- *Oblečení do předvybraných oděvů (viz pravidla odívání).*
- *Dvě hodiny před natáčením (vždy v 14 hodin) začátek přípravy překladu Zpráv v českém znakovém jazyce (dále Zprávy) ve Velíně. Moderátor pracuje samostatně v programu Octopus, samostatně připravuje překlad Zpráv do českého znakového jazyka a připravuje si svůj zápis pro čtecí zařízení.*
- *Během překladu a zápisu bude přítomen tlumočník, který je k dispozici pro upřesnění obsahu textů v češtině.*
- *Zároveň je možné průběžně konzultovat s neslyšícím editorem (editor však nepřekládá celé Zprávy, ani nevytváří zápis celých Zpráv). Editor je poradcem pro samostatně fungující moderátory.*
- *Po dvouhodinové přípravě (vždy v 16.00 hodin) přesun do studia 6.*
- *Rozhodující slovo pro schválení překladu Zpráv do českého znakového jazyka má neslyšící editor.*

Po natáčení

- *Počítejte se supervizi a zpětnou vazbou od neslyšícího editora.*

Pravidla střídání služeb:

- *Pořadí moderátorů se určuje na rok dopředu (tj. vždy od 1. týdne v dubnu, resp. od 1. dubna).*
- *V případě onemocnění či jiné náhle vzniklé situaci, moderátor vše neprodleně oznámí (nejpozději do 10.00 hodiny dne, ve kterém má službu) Radce Novákové a aktivně spolupracuje při zajištění náhrady (viz postup níže).*

- Pokud se moderátor předem omluví z účasti na přípravě Zpráv, je přizván moderátor, který je třetí v pořadí, pokud nemůže, je požádán o spolupráci moderátor čtvrtý v pořadí, pokud ten také nemůže, je požádán o spolupráci moderátor druhý v pořadí.
- V případě, že nemůže ani jeden ze stálých moderátorů, službu přebírá první náhradnice (Barbora Peřinová).
- Pokud bude moderátor dlouhodobě nemocný nebo z jiných důvodů nebude schopen pracovat ve Zprávách – např. služební či studijní pobyty mimo republiku, stáže, mateřská dovolená atd. Pokud se omluví na týden (službu vezme jiný moderátor viz postup výše), pokud se omluví na další týden – službu už přebírá první náhradnice nikoli moderátoři a to do té doby – dokud se moderátor nebude schopen opět účastnit přípravy a moderování Zpráv).
- Služby si moderátoři nikdy navzájem nevyměňují. V případě, že někdo přebírá z výše popsaných důvodů službu, nic „nedluží“ původnímu moderátorovi. V případě zrušení Zpráv v českém znakovém jazyce (ať 1 den či více dnů), nic se v pořadí střídání služeb moderátorů nemění (nebude se posouvat, či jinak měnit pořadí, pokračuje se tak, jak by Zprávy běžely v řádném pořadí).
- Veškeré zajišťování náhrad moderátorů vyřizuje Radka Nováková. Ta nese zodpovědnost za veškeré dění ve Zprávách.

Nakonec k moderátorům

- Jako neslyšící moderátoři spolupracujte a konzultujte vzniklé jazykové i organizační problémy neprodleně s neslyšícím editorem.
- Přistupujte ke své práci spolehlivě a zodpovědně.

- *Dodržujte harmonogram přípravy – mějte na paměti, že Česká televize se vám nepřizpůsobí ani na vás nepočká.*
- *Spolupráce na přípravách Zpráv v českém znakovém jazyce je týmovou prací. Buďte vstřícní a přátelští ke svým kolegům, buďte si vzájemně oporami, neubližujte či neznevažujte práci ostatních. Ubližovali byste především sami sobě a pořadu, o který nám všem společně jde.*
- *Aktivně se zúčastňujte připravených a předem plánovaných vzdělávacích akcí a školení.*
- *Snažte se neustále zkvalitňovat svůj projev v českém znakovém jazyce a buďte otevření k připomínkám neslyšícího editora (= jazykového korektora).*
- *Aktivně spolupracujte na sjednocování odborné terminologie (jmenných znaků apod.) s cílem pozvednout jazykovou kulturu Zpráv, buďte dobrými jazykovými vzory komunitě českých neslyšících.*
- *Aktivně komunikujte. Odpovídejte na emaily v požadovaných termínech, jednejte podle výzev v emailech. Pokud byl email rozeslán na společnou adresu, prosím odpovídejte přes příkaz „Odpovědět všem“.*
- *V případě, že nejste na emailu a jste vyzváni k odpovědi, můžete výjimečně odpovědět formou SMS, jinak raději komunikujte emailem.*
- *V případě problému, nedorozumění, komplikací, které souvisí se Zprávami, prosím ihned kontaktujte Radku Novákovou, problém se pokusí vyřešit.*
- *Snažte se sledovat aktuální politické i společenské dění u nás i ve světě, abyste měli stále potřebný všeobecný přehled.*
- *Buďte připraveni nastoupit do služby v případě změny vysílání Zpráv o hodinu dřív (v případě služby mějte pro jistotu rezervovaný čas už od 13.00 hodin).*

- *Pokud se dvakrát nedostavíte do práce/nezúčastníte se školení bez předchozí omluvy či jinak poškodíte týmovou spolupráci na Zprávách, budete vyloučeni z našeho týmu práce a nahrazeni jiným moderátorem (náhradníkem).*

Oblečení/vnější úprava

- *Před nástupem do maskérny v prvním dni v týdnu své služby zajděte do kostymérny a vyberte si oblečení na celý týden (viz pravidla odívání).*
- *Řiďte se předpisem doporučeného oblékání a líčení pro Zprávy (viz příloha).*
- *Dbejte na úpravu zevnějšku, avšak neprovádějte samostatně bez předchozí konzultace radikální změnu zevnějšku např. změnu účesu do stylu rock-punku, trendy zářivé barvy vlasů apod.*
- *Respektujte pravidla týkající se doplňků (pro natáčení si sundejte veškeré šperky).“*

(Archiv ASNEP)

4.5.2 Pravidla pro neslyšící editory

„Nástup do práce vždy dvě hodiny před natáčením (nejčastěji v 14.00 hodin)

První hodinu pracovní doby pracovat samostatně na přípravě Zpráv (za přítomnosti tlumočníka, který je k dispozici, pokud by bylo třeba jednat se slyšícími kolegy přímo nebo telefonicky. Tlumočník je k dispozici pro upřesnění překladů textů z češtiny do českého znakového jazyka a naopak).

- *Výběr zpráv (6 + 2 sport) ze zpráv cca 14.00 hodin popř. v 12.00 hodin (nutné vybrat alespoň 2 zprávy z headlinu). Podle potřeby vychází i ze*

zpráv na ČTK (pokud jsou ve Zprávách jen zvukové zprávy nebo pokud je text příliš krátký a z pohledu pořadu pro neslyšící nedostačující). Dostupné zprávy zkompletuje a zkrátí na potřebnou stopáž (orientačně: 1 zpráva – 20sec). Zprávu v této podobě předá slyšícímu kolegovi - editorovi do „šuplíku“ v programu Octopus. Ten si sám zprávy upraví podle pravidel zpravodajského jazyka a do „čtecí“ podoby.

- *Konečnou podobu textu (po schválení slyšícím kolegou) neslyšící editor může ještě upravit do struktury, která již nemění obsah zprávy, ale více respektuje nároky a potřeby vizuálního jazyka – českého znakového jazyka. Zprávu po těchto úpravách posílá jako podklad do českého znakového jazyka neslyšícímu moderátorovi. Ten provede překlad a připraví si samostatně svůj zápis překladu pro čtecí zařízení.*
- *Během první hodiny musí editor poslat moderátorovi alespoň 2/3 hotových podkladů pro Zprávy (alespoň 5 jednotlivých zpráv). Následně pošle zbylou 1/3 Zpráv (zbylé 3 zprávy).*
- *Průběžně pracuje ve spolupráci se slyšícím editorem na výběru fotek ke každé zprávě, vytváří databázi obrázků, ze kterých vybírají ilustrační obrázky k pravidelně se opakujícím událostem (schvalování zákonů, jednání Parlamentu ČR apod.)*

Druhá hodina pracovní doby:

- *Dokončení zbylých zpráv.*
- *Průběžné konzultace pro moderátory (editor nepřekládá celé Zprávy, ani nevytváří zápis z celých Zpráv). Editor je poradcem pro samostatné moderátory.*

V čase natáčení

- *Editor bude řídit čtečku, je v jednání řízení nadpisů či fotografií.*
- *Kontroluje kulturu a správnost projevu, má poslední slovo pro schválení textu Zpráv v českém znakovém jazyce.*

Po natáčení

- *Zpětná jazyková vazba pro moderátory, supervize nad natočenými Zprávami (snaha o neustálé zkvalitňování projevu neslyšících moderátorů).*

Nakonec

- *Tlumočník je k dispozici editorům, moderátorům a slyšícím kolegům po celou dobu přípravy Zpráv podle aktuálních potřeb.*
- *Jako neslyšící editoři spolupracujte a konzultujte vzniklé problémy se slyšícími kolegy - editory buď přímo prostřednictvím tlumočnicka nebo nepřímo přes ICQ.*
- *Buďte odbornou podporou moderátorovi, buďte připraveni s ním konzultovat podobu překladů Zpráv z češtiny do českého znakového jazyka.*
- *Přistupujte ke své práci spolehlivě a zodpovědně.*
- *Dodržujte harmonogram přípravy – mějte na paměti, že Česká televize se vám nepřizpůsobí a ani na vás nepočká.*
- *V případě onemocnění či náhlé vážné situace vše oznamte, co nejdříve (max. do 10.00 hodiny dne, ve které máte mít službu) Radce Novákové a spolupracujte při zajištění náhrady.*
- *Spolupráce na přípravách Zpráv v českém znakovém jazyce je týmovou prací. Buďte vstřícní a přátelští ke svým kolegům, buďte si navzájem*

oporami, neubližujte či neznevažujte práci ostatních. Ubližovali byste především sobě a pořadu, o který nám všem společně jde.

- *Aktivně se zúčastňujte připravených a předem plánovaných vzdělávacích akcí a školení.*
- *Aktivně komunikujte. Odpovídejte na emaily v požadovaných termínech. Pokud byl email rozeslán na společnou adresu, prosím odpovídejte přes příkaz „Odpovědět všem“.*
- *V případě, že nejste na emailu a jste vyzváni k akutní odpovědi, můžete výjimečně odpovědět formou SMS, jinak raději komunikujte emailem.*
- *V případě problému, nedorozumění, komplikací, které souvisí se Zprávami, prosím ihned kontaktujte Radku Novákovou, problém se pokusí ihned vyřešit.*
- *Snažte se sledovat aktuální politické i společenské dění u nás i ve světě, abyste měli stále potřebný přehled.*
- *Buďte připraveni nastoupit do služby v případě vysílání Zpráv o hodinu dřív (v případě služby mějte pro jistotu rezervovaný čas už od 14.00 hodin).*
- *Pokud se dvakrát nedostavíte do práce bez předchozí omluvy či jinak poškodíte týmovou spolupráci na zprávách, budete vyloučeni z našeho týmu práce a nahrazeni jiným editorem.“*

(Archiv ASNEP)

4.5.3 Pravidla pro tlumočníky znakového jazyka

- *„Tlumočníci českého znakového jazyka mají nástup do práce vždy dvě hodiny před natáčením (nejčastěji v 14.00 hodin), jsou k dispozici neslyšícímu editorovi, slyšícím kolegům a později neslyšícím*

moderátorům po celou dobu příprav Zpráv v českém znakovém jazyce (dále jen Zprávy) podle aktuálních potřeb.

- *Náplní práce tlumočnicků je pouze zprostředkovávat komunikaci mezi slyšícími a neslyšícími, jsou mostem jejich komunikace.*
- *Tlumočníci se při vykonávání své profese řídí Etickým kodexem tlumočnicka (viz níže).*
- *Tlumočníci dbají na jazykovou čistotu. V jeden moment používají vždy jen jeden jazyk (češtinu nebo český znakový jazyk).*
- *Tlumočníci se zúčastňují všech školení a vzdělávacích akcí určených pro spolupracovníky Zpráv.*
- *Tlumočníci jsou k dispozici pro tlumočení souvisejících jednání a porad pro neslyšící editory popř. další spolupracovníky Zpráv.*
- *Tlumočníci přistupují ke své práci spolehlivě a zodpovědně.*
- *V případě onemocnění či náhlé situace, která jim znemožňuje být na pracovišti podle plánu, neprodleně vše oznámí Radce Novákové a společně s ní spolupracují na zajištění náhradního režimu.*
- *Aktivně komunikujte. Odpovídejte na emaily v požadovaných termínech, jednejte podle výzev odpověď emailu. Pokud byl email rozeslán na společnou adresu, prosím odpovídejte přes příkaz „Odpovědět všem“.*
- *V případě, že nejste na emailu a jste vyzváni k akutní odpovědi, můžete výjimečně odpovědět formou SMS, jinak raději komunikujte emailem.*
- *V případě problému, nedorozumění, komplikací, které souvisí se Zprávami, prosím ihned kontaktujte Radku Novákovou, problém se pokusí ihned vyřešit.*
- *Spolupráce na přípravách Zpráv je týmovou prací. Tlumočníci respektují specifika týmové spolupráce i s ohledem na platnost Etického kodexu tlumočnicka.*

Etický kodex tlumočníka (kodex byl upraven pro potřeby České televize)

- *Tlumočník je osoba, která převádí jednoznačně smysl sdělení z výchozího jazyka do jazyka cílového. Je mostem mezi slyšícím a neslyšícím účastníkem komunikace a jejich dvěma odlišnými jazyky a kulturami. Sám nic nevysvětluje, nepřidává ani neubírá. Tlumočí věrně způsob vyjádření, nemění význam ani obsah sdělení.*
- *Tlumočník se nesnaží být aktivním účastníkem komunikace.*
- *Tlumočník následuje způsob komunikace preferovaný neslyšícím účastníkem komunikace.*
- *Tlumočník nese plnou zodpovědnost za kvalitu své práce.*
- *Tlumočník přizpůsobuje své chování a oděv přiměřeně situaci, v jejímž rámci tlumočí.*
- *Tlumočník musí přicházet do práce včas.*
- *Tlumočník je vázán mlčenlivostí, která se týká všeho, co se dozví během tlumočení neveřejných jednání.*
- *Tlumočník sleduje vývoj své profese a její náplň u nás i ve světě, učí se znát kulturu Neslyšících, doplňuje své vědomosti týkající se problematiky sluchově postižených a cíleně zvyšuje svou profesionální úroveň.*
- *Tlumočník ctí svou profesi, usiluje o spolupráci s ostatními tlumočnickými při prosazování a obhajobě společných profesionálních zájmů.*
- *Tlumočníci se vzájemně respektují a profesně podporují.*
- *Tlumočník zná etický kodex a dodržuje ho.“*

(Archiv ASNEP)

5 Dotazník

5.1 Cíl dotazníku

Cílem mého dotazníku na Zprávy v Českém znakovém jazyce bylo zjistit, zda zpravodajství diváci sledují, jak často ho sledují a jaký má význam v kultuře neslyšící komunity. Dále jsem se pokusila zaměřit na jednotlivé moderátory, jejich srozumitelnost v českém znakovém jazyce a oblíbenost u sluchově postižených. Neméně důležitými otázkami byly ty, které se zabývají obsahem a dobou vysílání Zpráv v českém znakovém jazyce (zda je délka vysílání dostačující, nebo ne). Dalším stěžejním bodem zkoumání jsou otázky týkající se návrhů na změny ve zpravodajství. Inspirovala jsem se dotazníkem Radky Novákové v její bakalářské práci z roku 2004, která se zaměřovala na „Televizní klub neslyšících“ v kultuře českých neslyšících.

5.2 Metodický postup

Nejprve jsem sestavila pracovní dotazník a otestovala jsem ho v předvýzkumu na pěti respondentech. Díky tomuto předvýzkumu jsem některé otázky upravila. Tyto vyplněné dotazníky z předvýzkumu jsem do výsledků nezahrnovala, jelikož původní otázky byly formulované jinak v pracovní verzi a jinak v konečné podobě.

Konečná podoba dotazníku měla 21 otázek. Dotazník jsem umístila na internet <http://dotaznik.buric.eu> a rozeslala ho e-mailem sluchově postiženým. Dotazník byl na internetu k dispozici od 24. 1. 2010 do 31. 3. 2010. Anketa byla přístupná pouze sluchově postiženým, v případě, že někdo označil, že je slyšící, tak se další otázky nenačetly a nebylo možné v dotazníku dále pokračovat. Otázky byly kladené v českém jazyce, a abych předešla možným problémům nepochopení českým větám, tak i v českém znakovém jazyce. Na obrázku č. 21 je vidět, jak dotazník na internetu vypadal.

Číslo	Otázka	Video
1	Jste Neslyšící	
2	Pohlaví ☐ muž ☐ žena	
3	Napište Vaš věk: 0	

Obr. 21

Z 21 otázek bylo 16 otázek s možným výběrem odpovědí. V pěti otázkách jsem použila tzv. otevřené otázky. Respondenti mohli napsat své názory a návrhy na změny. V dotazníku byly tyto otázky:

Pohlaví:

Muž

Žena

Jste:

Slyšící

Neslyšící

Nedoslýchavý

Ohluchlý

Napište Váš věk:

Dokončené vzdělání:

ZŠ

SOU

SŠ s maturitou

VŠ

Kraj – místo bydliště:

Praha

Středočeský

Jihočeský

Plzeňský

Karlovarský

Ústecký

Liberecký

Královéhradecký

Pardubický

Vysočina

Jihomoravský

Olomoucký

Moravskoslezský

Zlínský

Jiné místo:

1) Jaké formě komunikace dáváte přednost?

ZJ

ČJ

ZJ i ČJ

2) Sledujete Zprávy v českém znakovém jazyce? (je jedno, zda v televizi nebo na internetu)

Ano

Ne

Pokud Ano:

Jak často?

Každý den

Párkrát týdně

Párkrát za měsíc

Zcela výjimečně

3) Proč myslíte, že někteří lidé (neslyšící, nedoslýchaví) sledují Zprávy velmi málo?

4) Co byste rádi změnili na Zprávách v českém znakovém jazyce? (vypsat)

5) Co sledujete více?

Zprávy v českém znakovém jazyce

Zprávy („pro slyšící“)

Zprávy v českém znakovém jazyce i Zprávy („pro slyšící“)

Nesleduji nic

6) Vyhovuje Vám rychlost znakového jazyka ve Zprávách v českém znakovém jazyce?

Ano

Ne – je to moc rychlé

Ne – je to moc pomalé

7) Seřadte prosím nynější moderátory (1. – nejlepší, 2. – velmi dobrý, 3. – dobrý, 4. – nejhorší)

Josef Sergej Bovkun	1	2	3	4	neznám
Vendula Stará	1	2	3	4	neznám
Tomáš Bogner	1	2	3	4	neznám
Zlata Kurcová	1	2	3	4	neznám

8) Jak by podle Vás měl vypadat ideální moderátor? (Povaha, vystupování, vzhled,...)

9) Chcete Zprávy v českém znakovém jazyce delší?

Ano

Ne

Je mi to jedno

Pokud ano:

O kolik minut delší?:

10) V jakých částech Zpráv chcete získávat více informací? (Možnost zaškrtnout více odpovědí)

Zprávy u nás

Zprávy v zahraničí

Sport

Počasí

Kultura Neslyšících z domova

Kultura Neslyšících ze zahraničí

Je mi to jedno

11) Jste spokojeni se vzhledem Zpráv v českém znakovém jazyce?

Ano

Ne

Je mi to jedno

Pokud ne:

Co se Vám nelíbí na vzhledu Zpráv v českém znakovém jazyce?

12) Vyhovuje Vám vysílací čas 18.55 – 19.05?

Ano

Ne

Je mi to jedno

Pokud ne:

Jaký vysílací čas by vám vyhovoval?:

Získala jsem celkem 221 odpovědí od sluchově postižených respondentů. Z těchto 221 odpovědí bylo celkem 173 odpovědí od neslyšících, 43 od nedoslýchavých a 6 od ohluchlých. Kategorii ohluchlých se nebudu zabývat z důvodu malého počtu vrácených odpovědí. Velmi důležitým faktorem byl především věk respondentů, sluchová vada a preferovaný jazyk respondentů. Kategorie pohlaví, ukončené vzdělání jsou pouze orientační pro představu profilů jednotlivých respondentů.

Vymezila jsem tedy tyto kategorie:

Věk:	10–20; 21–30; 31–40; 41–50; 51–60; 61 a více
Pohlaví:	muž; žena
Sluchová vada:	neslyšící; nedoslýchavý; ohluchlý
Dokončené vzdělání:	ZŠ; SOU; SŠ s maturitou; VŠ
Preferovaná forma komunikace:	český jazyk; český znakový jazyk; český znakový jazyk i český jazyk

Problémy, které nastaly:

Téměř každý sluchově postižený respondent označil všechny kategorie a zařadil se tím do jednotlivých profilů. Bohužel se několikrát stalo, že někdo neuvedl například věk či dokončené vzdělání. Tyto odchylky budou vždy zaznamenány u každé otázky.

V některých otázkách respondenti odpovídají protichůdně, například v otázkách č. 3 a 4. Jeden respondent uvedl věk 15 let a jako dosažené vzdělání zaškrtnl políčko „SŠ s maturitou“. Tento problém nastal i u jednoho 16 letého respondenta a třech 17 letých a dvou 18 letých. Další výskyty tohoto typu jsem nenašla. Tyto dotazníky jsem do celkových výsledků nezapočítala.

Dále respondenti odpovídají protichůdně v otázkách č. 7 a 10. Dotazovaní zaškrtnli políčko, že sledují Zprávy v českém znakovém jazyce, dokonce uvedli, jak často zpravodajství sledují, ale v otázce č. 10 („Co sledujete více?“) zaškrtnli, že nesledují nic. Tento problém jsem zaznamenala u 6 respondentů. Tyto dotazníky jsem také do celkových výsledků nepočítala.

Po vyřazení nevhodně vyplněných dotazníků a dotazníků od ohluchlých jsem získala 204 řádně vyplněných dotazníků.

5.3 Výsledky

Dotazník na téma „Zprávy v českém znakovém jazyce“ řádně vyplnilo celkem 204 sluchově postižených respondentů. Výsledky tohoto dotazníku se pokusím shrnout na několika dalších stránkách.

Na níže uvedených tabulkách můžete vidět celkový přehled kategorií (stáří, pohlaví a preferovaný jazyk). Nejprve bych chtěla souhrnně ukázat výsledky těchto kategorií a poté se věnovat zvlášť kategoriím: neslyšící, nedoslýchaví.

Na následující tabulce je zachyceno stáří respondentů a jejich stupeň sluchové vady.

věk	neslyšící	nedoslýchaví
10–20	11	6
21–30	50	19
31–40	58	8
41–50	24	3
51–60	18	4
61 a více	3	0

Tab. 1

V tab. č. 2 je zachyceno pohlaví a stupeň sluchové vady u všech respondentů.

pohlaví	neslyšící	nedoslýchaví
žena	102	26
muž	62	14

Tab. 2

Na níže uvedené tabulce je srovnání sluchových vad respondentů a jejich nejvyššího dosaženého vzdělání.

vzdělání	neslyšící	nedoslýchaví
ZŠ	15	3
SOU	78	9
SŠ s maturitou	48	18
VŠ	20	9
neuvedeno	3	1

Tab. 3

Nyní se budu zabývat kategoriemi „neslyšící, nedoslýchaví“ blíže.

Neslyšící

Pohlaví

Neslyšících bylo celkem 164, z toho 102 žen a 62 mužů. Nejvíce vyplnily dotazníky ženy ve věku 31–40 let.

neslyšící	muž	žena
10–20	4	6
21–30	22	28
31–40	18	40
41–50	11	13
51–60	6	12
61 a více	1	2

Tab. 4

Preferovaná forma komunikace

Dalším důležitým faktorem je preferovaná forma komunikace. Předpokládala jsem, že bude převažovat preferovaná forma komunikace u neslyšících český znakový jazyk, ale z odpovědí je jasné, že neslyšící preferují jak znakový jazyk, tak i český jazyk, tedy obě formy komunikace. 87 neslyšících uvedlo „ČZJ i ČJ“, zatímco 65 neslyšících uvedlo preferovanou formu komunikace „ČZJ“. Bohužel, čtyři neslyšící respondenti nezaškrtnli žádnou odpověď a pouze osm neslyšících označilo český jazyk jako jejich přednostní jazyk.

neslyšící	ČJ	ČZJ	ČZJ i ČJ	neuvedeno
10–20	1	7	3	0
21–30	2	26	21	1
31–40	1	19	37	1
41–50	2	6	15	1
51–60	2	6	9	1
61 a více	0	1	2	0

Tab. 5

Nedoslýchaví

Pohlaví

Nedoslýchavých bylo celkem 40, z toho 26 žen a 14 mužů. Nejvíce dotazníků vyplnily ženy ve věku 21–30 let.

nedoslýchaví	muž	žena
10–20	5	1
21–30	4	15
31–40	2	6
41–50	1	2
51–60	2	2
61 a více	0	0

Tab. 6

Preferovaná forma komunikace

U nedoslýchavých jsem předpokládala preferovanou formu komunikace český znakový jazyk i český jazyk. Tento předpoklad byl správný. Ze 40 nedoslýchavých se 24 nedoslýchavých přihlásilo k českému znakovému jazyku i českému jazyku. K samotnému českému jazyku se přihlásilo 13 nedoslýchavých a k samotnému českému znakovému jazyku se přihlásili pouze tři nedoslýchaví respondenti.

nedoslýchaví	ČJ	ČZJ	ČZJ i ČJ
10–20	2	1	3
21–30	8	2	9
31–40	1	0	7
41–50	0	0	3
51–60	2	0	2
61 a více	0	0	0

Tab. 7

Otázka č. 2 Sledujete Zprávy v českém znakovém jazyce?

Z 204 dotazovaných respondentů odpovědělo 162, že Zprávy sledují. Z toho vyplývá, že necelých 80 % sluchově postižených respondentů sleduje Zprávy v českém znakovém jazyce. Z těchto 162 sluchově postižených respondentů je 144 neslyšících, 18 nedoslýchavých.

Celkem 40 sluchově postižených Zprávy v českém znakovém jazyce nesleduje vůbec, tedy 20 %. Mezi těmito respondenty bylo 18 neslyšících a 22 nedoslýchavých.

Bohužel dva neslyšící respondenti neuvedli, zda Zprávy sledují nebo ne. Na níže uvedené tabulce je vše znázorněno.

sledovanost	neslyšící	nedoslýchaví
ano	144	18
ne	18	22
neuveďeno	2	0

Tab. 8

Dále jsem se zamyslela nad tím, v jakém věku sluchově postižení nejvíce sledují Zprávy v českém znakovém jazyce. Nejvíce Zprávy sledují lidé v průměrném věku 21–40 let. Níže uvádím tabulku, kde přesně popisují všechny kategorie:

	Muži		Ženy	
	neslyšící	nedoslýchaví	neslyšící	nedoslýchavé
10–20	4	0	5	1
21–30	18	1	24	7
31–40	17	1	36	3
41–50	10	1	13	2
51–60	4	0	10	2
61 a více	1	0	2	0

Tab. 9

Otázka č. 2 měla další podotázku pro ty, kteří odpověděli, že Zprávy sledují. Z těchto odpovědí vyplývá, že téměř 40 % sluchově postižených sleduje Zprávy v českém znakovém jazyce párkrát týdně. Zprávy každý den sleduje téměř 26 % sluchově postižených. Párkrát za měsíc se na Zprávy dívá 20 % sluchově postižených a zcela výjimečně Zprávy sleduje 13 % respondentů. Jeden nedoslýchavý respondent neuvedl, jak často Zprávy sleduje. Na níže uvedené tabulce je vše zaznamenáno.

jak často	neslyšící	nedoslýchaví
každý den	39	1
párkrát týdně	57	7
párkrát za měsíc	28	6
zcela výjimečně	15	3
neuvedeno	0	1

Tab. 10

Také bylo velmi zajímavé podívat se na sledovanost Zpráv v českém znakovém jazyce ve vztahu ke sluchovému postižení a preferenci jazykové formy. Z tohoto tedy vyplývá, že nejvíce sledují Zprávy neslyšící, kteří preferují český znakový jazyk, tato skupina lidí sleduje Zprávy párkrát týdně.

sledovanost	každý den	párkrát týdně	párkrát za měsíc	zcela výjimečně	neuvedeno
neslyšící + ČZJ	13	29	10	7	0
neslyšící + ČJ	1	5	3	0	0
neslyšící + ČZJ i ČJ	27	26	16	12	0
nedoslýchaví + ČZJ	0	1	1	0	0
nedoslýchaví + ČJ	0	0	0	0	1
nedoslýchaví + ČZJ i ČJ	1	8	5	4	0

Tab. 11

Otázka č. 3 Proč myslíte, že někteří lidé (neslyšící, nedoslýchaví, ohluchlí) sledují Zprávy velmi málo?

Tato otázka byla otevřená, respondenti měli šanci odpovědět a napsat svůj názor. Nejvíce se vyskytovaly odpovědi, že se lidé neřívají na Zprávy kvůli nevhodnému vysílacímu

času nebo protože jsou moc krátké. Také se celkem často objevila odpověď, že vysílají seriál Ulice na Nově a proto nesledují Zprávy. Níže uvádím vybrané odpovědi na tuto otázku.

„I denne je malo a take nevhodny cas v nevhodnem programu CT2“ (neslyšící, Praha, ČZJ, 35 let)

„Sledují málo, to je nevýhoda kvůli času, zároveň s titulkami v Události, to je špatný čas. Pro me nevýhoda, že hodně pracuju a tím nevzpomenu na Zprávy. :- („ (neslyšící, Praha, ČZJ i ČJ, 31 let)

„Nevi o tom.. Ve spatnem case.. A mozna antipatie a nerozumi jejich ZJ.“ (neslyšící, Jihomoravský kraj, ČZJ i ČJ, 24 let)

„Je to na CT2 a kdo vi, kolik lidi maji set-top-box. Mozna by bylo dobre zaradit do CT1. A tez je mozne, ze lidi koukaji na serial Ulice na Nove a nebo davaji prednost na zpravy na CT1.“ (nedoslýchavý, Jihomoravský kraj, ČZJ i ČJ, 30 let)

„Malá informovanost, možná chybí tomu větší reklama, někdy se časy mění, např. kvůli nějakému sportovnímu utkání se to posune dřív nebo později..“ (neslyšící, Praha, ČZJ i ČJ, 24 let)

„Myslí , že nebyl čas nebo se jim nelíbí znaky jen z Prahy ve znakovém jazyce.“ (neslyšící, Jihomoravský kraj, ČZJ, 22 let)

„myslim, ze starsi lide vubec nerozumi. pouzivaji starsi znakového jazyku, jeste asi nevyhovuje cas.“ (neslyšící, Zlínský kraj, ČZJ i ČJ, 25 let)

„Zprávy ve znakovém jazyce je dobře informovaný, ale není tam animace či různé záběry fotek nebo videa..“ (nedoslýchavý, Plzeňský kraj, ČZJ, 23 let)

„Proto, málo informace..... Chci delší informace zajímavosti ze nás i ze zahraničí.....“ (neslyšící, Středočeský kraj, ČZJ i ČJ, 21 let)

Otázka č. 4 Co byste rádi změnili na Zprávách v českém znakovém jazyce?

Čtvrtá otázka byla taktéž otevřená a zaměřená na přání a na návrhy změn sluchově postižených respondentů. Téměř 29 % odpovědí bylo nejasných („nevím“, „je mi to jedno“, „nevím, jak to říct“ atd.). Přibližně 10 % sluchově postižených respondentů je se Zprávami spokojená a nic měnit nechtějí.

Nejvíce odpovědí se zaměřovalo na špatný vysílací čas, na špatný program, na délku Zpráv a na potřebu titulků. Níže uvádím vybrané odpovědi:

„Změnit něco ve Zprávě bych chtěl? To je teda, nemám připomínky, ale hlavně změna v čase, ať není jak ve stejné čase jako v Události se skrytými titulky.“ (neslyšící, Praha, ČZJ i ČJ, 31 let)

„Prodloužit zpravy jako u normalních zprávach. U koktavých lidí bych nedoporučila moderovat, je tam jeden případ.“ (neslyšící, Jihomoravský kraj, ČZJ i ČJ, 24 let)

„vice fotek, nebo třeba pohyb jako film“ (neslyšící, Jihomoravský kraj, ZJ, 29 let)

„lepší zpravy v tom tlumocník jako předem 15let, teď samonty nic moc vlastní užívají tlumočník“ (neslyšící, Praha, ČZJ i ČJ, 36 let)

„lepší by to bylo kdyby tam byli titulky aj ukazovali znakový jazyk“ (nedoslýchavý, Jihomoravský kraj, ČZJ i ČJ, 34 let)

„delší dobu, pravidelně i o víkendech, moderátory pro živé výstupy jako jsou v běžných TV vysílání, take nějaké diskuzní vstupy na téma, které se dotýká“ (nedoslýchavý, Středočeský kraj, ČZJ i ČJ, 30 let)

„Určitě delší čas vysílání zpráv. Dát zprávy jiné než o politice apod. například co se děje u nás i ve světě, autonehody apod, dále taky třeba něco humorného na závěr.“ (nedoslýchavý, Středočeský kraj, ČZJ i ČJ, 21 let)

„Mimiku moderatoru. Nekteri jsou bez výrazu jako prkno.“ (neslyšící, Ústecký kraj, ČZJ i ČJ, 38 let)

„Mít úctu znaky celé české republiky (znaky nejen z Prahy, také i ostatní včetně z Moravy), aby ostatní rozuměli ty význam znaky.“ (neslyšící, Jihomoravský kraj, ČZJ, 22 let)

„Ideální je tlumočit v bezných zprávách vedle moderátora nebo v okenku. Jinak nestaci ukazat fotky na pozadí, lepší video.“ (neslyšící, Jihomoravský kraj, ČZJ, 25 let)

Otázka č. 5 Co sledujete více?

Pátá otázka byla zaměřena na to, zda sluchově postižení sledují více Zprávy v českém znakovém jazyce nebo zda sledují Zprávy pro „slyšící“ či sledují oboje nebo nesledují nic. Z odpovědí vyplývá, že nejvíce sledují neslyšící, kteří preferují český znakový jazyk i český jazyk, jak Zprávy v českém znakovém jazyce, tak i zpravodajství pro slyšící. Neslyšící, kteří preferují pouze český znakový jazyk, taktéž sledují nejvíce obě zpravodajství.

Níže naleznete pro tuto otázku, se vztahem ke sluchovému postižení a k preferenci jazyka, tabulky č. 12 a 13.

	neslyšící	nedoslýchaví
Zprávy v ČZJ	45	3
zprávy pro "slyšící"	26	20
oboe	80	10
nesleduji nic	8	6
neuvedeno	5	2

Tab. 12

	Zprávy v ČZJ	Zprávy pro "slyšící"	Oboje	Nesleduji nic	Neuvedeno
neslyšící + ČZJ	21	10	29	6	0
neslyšící + ČJ	4	1	2	1	0
neslyšící + ČZJ i ČJ	17	15	49	1	4
nedoslýchaví + ČZJ	1	0	2	0	0
nedoslýchaví + ČJ	0	9	2	2	0
nedoslýchaví + ČZJ i ČJ	2	11	6	3	2

Tab. 13

**Otázka č. 6 Vyhovuje vám rychlost znakového jazyka ve Zprávách
v českém znakovém jazyce?**

Tato otázka se zaměřovala na rychlost znakování ve Zprávách. Zda moderátoři znakují srozumitelně či nesrozumitelně. Z výsledku vyplývá, že téměř 67 % sluchově postižených respondentů odpovědělo, že jim rychlost znakového jazyka ve Zprávách v českém znakovém jazyce naprosto vyhovuje. 18 % sluchově postižených respondentů odpovědělo, že jim znakování ve Zprávách nevyhovuje, jelikož moderátoři ukazují moc rychle. Dalších 5 % odpovědělo, že jim také znakování moderátorů ve Zprávách nevyhovuje, protože je právě naopak moc pomalé. Dalších 20 sluchově postižených na tuto otázku neodpovědělo.

rychlost	neslyšící	nedoslýchaví
ano	113	23
ne - je to moc rychlé	28	9
ne - je to moc pomalé	11	0
neuvedeno	12	8

Tab. 14

**Otázka č. 7 Seřad'te prosím nynější moderátory (1. – nejlepší, 2. – velmi
dobrý, 3. – dobrý, 4. – nejhorší).**

Z výsledků této otázky jsem chtěla zjistit nejoblíbenějšího moderátora sluchově postižených. Na výběr bylo z těchto čtyř moderátorů: Josef Sergej Bovkun, Vendula Stará, Tomáš Bogner a Zlata Kurcová.

Respondenti měli také možnost zaškrtnout políčko „neznám“ v případě, že moderátora nikdy ve Zprávách neviděli. Každé známce jsem přidělila určitý počet bodů (1 – 4b; 2 – 3b; 3 – 2b; 4 – 1b). Níže uvádím u každého moderátora, jaký počet bodů získal.

Moderátor **Josef Sergej Bovkun** získal celkový počet bodů **458**. (Hodnotilo 134 respondentů.)

Moderátorka **Vendula Stará** získala celkový počet bodů **335**. (Hodnotilo 129 respondentů.)

Moderátor **Tomáš Bogner** získal celkový počet bodů **463**. (Hodnotilo 133 respondentů.)

Moderátorka **Zlatuše Kurcová** získala celkový počet bodů **420**. (Hodnotilo 137 respondentů.)

Respondenti nejlépe ohodnotili moderátora Tomáše Bognera a nejméně bodů přidělili moderátorce Vendule Staré. Zajímavé také bylo, že nejvíce je známá Zlatuše Kurcová. Níže uvádím tabulku s celkovým ohodnocením.

moderátoři	neuvedeno	nezná	hlasovalo	body
Josef Sergej Bovkun	12	23	134	458
Vendula Stará	14	25	129	335
Tomáš Bogner	12	25	133	463
Zlatuše Kurcová	11	21	137	420

Tab. 15

Otázka č. 8 **Jak by podle Vás měl vypadat moderátor? (Povaha, vystupování, vzhled, ...)**

Z této otázky jsem chtěla zjistit, jak by podle sluchově postižených měl vypadat ideální moderátor Zpráv v českém znakovém jazyce. Zajímavé bylo, že sluchově postižení se neshodují na používání mimiky u moderátorů ve Zprávách. Někteří respondenti psali, že je potřeba více používat mimiku ve Zprávách a někteří zase naopak píší, že si nepřejí, aby

moderátoři vypadali jako „opice“. Velké procento respondentů si přeje, aby moderátoři byli usměvaví, elegantní, slušní a aby uměli dobře znakový jazyk. Níže uvádím vybrané odpovědi.

„společenské oblečení, společenská povaha, zájem o dění kolem sebe a ve světě, výrazný ostrý znakový jazyk“

„Elegance, usměvavost, vzhled není důležitý - důležitý je umět dát najevo aby se divákům líbilo. Bez velkých grimas a zamracení....“

„talent a profesionální bez minima (ne opice), příklad zlata kurcova“

„líbí se mi např. někdo se usmívá, a má krásný upravený obličej a vlasy, sako i kostým by měli ještě hezčí.“

„Povaha je slušná a příjemné znakového jazyka“

„normálně,upravený,mít příjemné vystupování a být sám za sebe - tak i znakovat.“

„Ideální : dá se mu odečíst ze rtů slova a nadšení pro práci (vzhledem k tomu, že znakovku moc neovládám, proto prvotní pro mě je mluvení a odezírání)“

„Příjemné vystupování, mluvní/znakovou pohotovost, povědomí o tom, co se kde děje, rozumět tématům obecně, a samozřejmě perfektní znalost v obou jazycích, tj. ve ZJ i psané ČJ. Také by měl umět pracovat samostatně i v kolektivu, měl by být empatický.“

„Příjemný vzhled, příjemné odznakování, klidná povaha, při veselých zprávách úsměv, při smutných neutrální výraz, většinou to sluší“

„To je jedno. Hlavně to chce více mimiky.“

„Myslím, že "Nikdo není dokonalý" :). Mimochodem, že by ten moderator vyjádřil přirozené, což má hlavně svůj přirozený a dokonalý talent. Hlavně žádný stres při zahájení i během zprávy v přímém přenosu. Více úsměvu při zahájení i dokončení zprávy :).“

„Tomáš je perfektní dobře znakovat řeč a Vendula je to zklamání znakovat řeč a Zlata je to jako divadlo. Josef je to dobře znakovat řeč“

„znakovat přirozeně a srozumitelně, a nepoužívat až moc svůj styl nebo to preplácávat efekty znaku..“

„povaha,vystupování“,vzhled,nejen stále tmavé a smutné barvy“

„ideální moderátor neexistuje a ani existovat nebude, pro mě v první řadě je důležité, zda získá mé sympatie a jeho znakový projev“

„muzi mají dobrý oblečení a ženy mají leske oblečení pak lidi koukají na oblečení a nevsmíli co rekly ony“

„hlavně vždy musí hezký úsměv kvůli diváků, aby měli radost. Hlavní nejlepší musí umět všechno znakový jazyk, protože lidí potřebuje rozumět ZJ a co ukazuje moderátor.“

Otázka č. 9 Chcete Zprávy v českém znakovém jazyce delší?

Tuto otázku jsem zahrnula do dotazníku, abych zjistila, kolik sluchově postižených respondentů si přeje Zprávy v českém znakovém jazyce delší. 61 % respondentů si přeje Zprávy delší, pouhá 2 % sluchově postižených si Zprávy delší nepřeje a políčko „je mi to jedno“ zaškrtnulo celkem 30 % respondentů. Také se našlo 15 respondentů, kteří Zprávy v českém znakovém jazyce nesledují vůbec, ale chtěli by je delší. Níže uvádím tabulku.

delší zprávy	ano	ne	je mi to jedno	neuvedeno
neslyšící + ČZJ	48	2	16	1
neslyšící + ČJ	4	0	5	0
neslyšící + ČZJ i ČJ	56	1	24	4
nedoslýchaví + ČZJ	1	0	2	0
nedoslýchaví + ČJ	3	2	7	1
nedoslýchaví + ČZJ i ČJ	13	0	9	1

Tab. 16

Pokud respondenti v otázce č. 9 odpovědli kladně, že chtějí Zprávy v českém znakovém jazyce delší, pak mohli odpovědět i na další podotázku (9B) – o kolik minut chtějí tedy Zprávy delší. V nabídce bylo možné zaškrtnout 0–99 minut. Stalo se, že v osmi

případech, respondenti zakšrtli, že chtějí Zprávy delší a poté uvedli 0 minut. Tyto případy nejsou tedy započítané ve výsledcích.

O počtu přidaných minut k nynějším Zprávám se vyjádřilo celkem 125 respondentů. Pomocí mediánu jsem spočítala, že sluchově postiženým by se nejvíce líbilo, kdyby Zprávy v českém znakovém jazyce byly delší o celých 20 minut, měly by tedy celkem 30 minut.

Otázka č. 10 V jakých částech Zpráv chcete získávat více informací? (Možnost zaškrtnout více odpovědí)

V této otázce jsem se chtěla dozvědět, z jaké oblasti chtějí sluchově postižení získat více informací. Respondenti mohli zaškrtnout více odpovědí, na výběr byly tyto:

Zprávy u nás;

Zprávy v zahraničí;

Sport;

Počasí;

Kultura Neslyšících z domova;

Kultura Neslyšících ze zahraničí;

Je mi to jedno.

Celkem bylo 204 dotazovaných, do této otázky jsem nezapočítala ty respondenty, kteří uvedli, že Zprávy v českém znakovém jazyce nesledují, ale tuto otázku vyplnili. Takových případů bylo celkem 27. Celkem bylo tedy 177 řádně vyplněných dotazníků.

Výsledkem je, že sluchově postižení si nejvíce přejí informace z oblasti „Zprávy u nás“ – tuto oblast vyžaduje celkem 135 diváků, což je 66 % z dotazovaných. Další velmi žádanou oblastí je „Kultura Neslyšících z domova“, tuto oblast zaškrtnulo celkem 134 diváků,

což je 66 % z dotazovaných. Nejmenší úspěch měla oblast „Počasí“, tuto oblast si přeje pouze 43 % respondentů. Níže uvádím tabulku s celkovými výsledky.

	respondenti
Zprávy u nás	135
Zprávy v zahraničí	109
Sport	99
Počasí	87
Kultura Neslyšících z domova	134
Kultura Neslyšících ze zahraničí	116
Je mi to jedno	41
Neuvedeno	7

Tab. 17

Otázka č. 11 Jste spokojeni se vzhledem Zpráv v českém znakovém jazyce?

V této otázce jsem chtěla zjistit, kolik sluchově postižených respondentů je nespokojených se vzhledem Zpráv a proč, co se jim na Zprávách nelíbí. Proto byla otázka rozdělena do dvou částí. V první části respondenti pouze odpověděli, zda jsou spokojeni nebo je jim to jedno. Pokud odpověděli, že nejsou spokojeni, mohli odpovědět na další otázku (11B): „Co se Vám nelíbí na vzhledu Zpráv v českém znakovém jazyce?“.

Z výsledku vyplývá, že většina respondentů je se vzhledem Zpráv naprosto spokojená. Spokojených respondentů bylo 63 %. Nespokojených respondentů bylo pouhých 7 % a sluchově postižených, kterým je vzhled Zpráv jedno bylo 24 %. 10 diváků neoznačilo žádnou odpověď. Níže uvádím tabulku k otázce č. 11.

Vzhled Zpráv	Respondenti
ano	129
ne	16
je mi to jedno	49
neuvedeno	10

Tab. 18

Nyní uvedu všechny odpovědi na otázku 11B: „Co se Vám nelíbí na vzhledu Zpráv v českém znakovém jazyce?“

„Krome dvou vidim casto, jak se mraci. Je to zvlastni se na zamracenyho moderatora divat... A obcas je videt, jak jsou otraveni...“

„Málo grafiky“

„Nevyhodi zpravy TV - Kultura Neslyšících z domova, staci tam internetu ci casopis. Zpravy TV pro neslyšici patri Zprávy u nás CR a v zahraniči, pocasi a sport zbytecne.“

„Nudne pozadi - barva..patri jaksi 20.stoleti:(„

„nevyhovující čas“

„kratší zpravu“

„Asi barevné pozadí, málo záběrů a nemožnost stihnout shlédnout záběry zpráv a zároveň tlumočnicka, proto preferuji titulky...“

„moc tmavé a smutné ...“

„nevypadá dobře“

„nelibi jsou tvrde divoke“

„Těžko napsat....“

„je to velmi chudé, prázdné“

„Grafika.“

„Moc kratky vcas zpravy :/“

„lebo moc nechapem česky“

Otázka č. 12 Vyhovuje Vám vysílací čas 18.55–19.05?

Tato otázka taktéž měla dvě části. První část byla zaměřená pouze na odpověď, zda divákům vyhovuje vysílací čas od 18.55 do 19.05 či ne nebo zda je jim to jedno. Nejvíce odpovědělo na tuto otázku sluchově postižených tak, že spokojeni nejsou, že by chtěli jiný

vysílací čas. Tato skupina respondentů je 43 %. Ano, vysílací čas mi vyhovuje, odpovědělo 42 respondentů, to je 20 %. Níže uvádím opět tabulku pro lepší představu.

Čas	Respondenti
ano	42
ne	87
je mi to jedno	68
neuveveno	7

Tab. 19

Druhou část otázky tvořila otevřená otázka: „Jaký vysílací čas by Vám vyhovoval?“

Nebylo jednoduché tuto otázku vyhodnotit, a proto jsem vysílací čas rozdělila do několika kategorií:

před 18 hod

18–19 hod

19–20 hod

20–21 hod

Z výsledku vyplývá, že sluchově postižení by si přáli vysílací čas mezi 19–20 hod, nejlépe však přesně v 19.30. Tento vysílací čas získal celkem 29 hlasů. 23 hlasů získal vysílací čas od 18–19 hod, nejlépe v 18.30. Diváci také uváděli, že by si přáli vysílací čas delší a že by si ho přáli mimo vysílací čas Zpráv pro „slyšící“ na ČT1 a na Nově. Níže uvádím tabulku s návrhy vysílacích časů.

čas	počet hlasů
před 18 hod	5
18–19	23
19–20	29
21–22	8

Tab. 20

Také uvádím zajímavé odpovědi sluchově postižených respondentů:

„Hlavne zaradit na CT24 a na CT1. Jinak by bylo fajn az v 19:45. “

„vyhovuje mi před osmou večer, hlavně po Události s titulkami. :-) “

„třeba denne aspon 3x, abych mohl divat“

„dvakrát denně,např.první-16.50hod“

„aby se nepřekrýval s časy se Zprávami pro slyšící“

„19:15hod by vyhovel z duvodu ve zpravy je hodne na nove zajimavosti ale bohuzel neni zadny titulky ani znakovy“

„Chci aby bylo stejné časy jako má televize Nova v 19:30“

6 Zprávy ve znakovém jazyce v zahraničí

Česká republika není jediným státem, kde se vysílají Zprávy ve znakovém jazyce. Zprávy se vysílají také v těchto zemích:

*„**Rakousko** – jednou týdně je živě vysílán 10 – 15ti minutový souhrn zpráv.*

***Bosna a Hercegovina** – na soukromé televizní stanici je každou neděli vysílán třiceti minutový pořad pro neslyšící „Rijes u slici“ (Svět v obrazech).*

***Dánsko** – pětkrát týdně jsou vysílány osm a půl minutové zprávy ve znakovém jazyce. Zprávy se začaly vysílat od 1. června 2004. Každý týden je vysílán ve znakovém jazyce jeden a půlhodinový pořad.*

***Finsko** – každý den jsou vysílány pětiminutové zprávy ve znakovém jazyce na prvním programu finské veřejnoprávní televize, na digitálním kanálu jsou zprávy ve znakovém jazyce vysílány o víkendu.*

***Německo** – třicetiminutové zprávy ve znakovém jazyce „Sehen statt Hören“ jsou vysílány jednou týdně; dále jsou vysílány denně dva pořady tlumočené do znakového jazyka.*

***Gruzie** – zprávy tlumočené do znakového jazyka se vysílají pouze v průběhu volební kampaně.*

***Irsko** – zprávy ve znakovém jazyce jsou vysílány dvě a půl hodiny týdně.*

***Malajsie** – třicet minut tlumočeného zpravodajství denně.*

***Nepál** – zprávy ve znakovém jazyce jsou vysílány každou neděli v poledne 15 – 20 minut.*

***Holandsko** – třikrát denně jsou vysílány zprávy ve znakovém jazyce.“*

(Gong, 7-8/2005)

V roce 1981 belgický televizní kanál RTBF poprvé odvysílal první televizní zprávy, které byly tlumočené do znakového jazyka. Belgie tak byla prvním státem v Evropě, který vysílal zprávy tlumočené do znakového jazyka. (Unie, XI, 2002, 11-12)

Jak je vidět, Česká republika je oproti ostatním zemím na vysoké úrovni ve zpravodajství ve znakovém jazyce.

6.1 Finsko

Finské zprávy pro sluchově postižené byly pro Zprávy v českém znakovém jazyce velkou inspirací. Díky finským zprávám se slyšící výkonná ředitelka ASNEP Romana Mázerová začala zajímat o možnosti zpravodajství pro neslyšící v České republice v roce 1998. Již tehdy finská televize vysílala zprávy ve finském znakovém jazyce, které moderoval neslyšící moderátor. Nyní již můžeme říci, že jsme finské vysílání pro neslyšící předběhli v délce každodenního vysílání.

Zprávy ve finském znakovém jazyce - Viittomakieliset uutiset – jsou vysílány každý všední den v 16.55–17.00 na finské veřejnoprávní televizi YLO TV1. Zprávy je také možné shlédnout na internetu na adrese: <http://areena.yle.fi/video/>. Zprávy trvají převážně pět minut a vysílají převážně nejprve více zpráv ze zahraničí a poté několik zpráv z domova. Rozdíl mezi zprávami u nás a ve Finsku je dále ten, že od roku 2008 české zprávy zahrnují také zprávy z kultury neslyšících z domova a ze zahraničí, sportu a počasí, zatímco zprávy ve Finsku tyto informace nezahrnují.

Zprávy jsou graficky velmi podobné našim v České republice. Níže uvádím fotku, jak vypadá znělka. Moderátorka je již zabírána kamerou při znělce, podobně jako v našich zprávách pro slyšící:

Obr. 22

Dále uvádím obrázek č. 23, jak vypadá design Zpráv ve finském znakovém jazyce. Také je za moderátorem uvedena vždy statická fotka s nadpisem, čeho se aktualita bude týkat:

Obr. 23

Velký rozdíl je v podkreslené hudbě ve zprávách. Zprávy v českém znakovém jazyce jsou celé podkresleny tichou hudbou, což některé sluchově postižené diváky velmi ruší. Ve Finsku je hudba pouze na začátku při znělce a na konci při ukončení zpráv.

Zprávy uvádí tři moderátorky a jeden moderátor, kteří se pravidelně střídají. Níže uvádím jejich fotky a v levém dolním rohu je vždy uvedeno jméno moderátora a jméno čtenáře. Ve čtení se střídají muži i ženy.

Obr. 24

Obr. 25

Obr. 26

Obr. 27

Ve finském zákoně o rozhlasovém a televizním vysílání 635/2005 se píše o veřejných službách, které musí zajistit rovnocenné vysílání pro finské občany, kteří komunikují znakovým jazykem.

Ukázku zpráv ve finském znakovém jazyce uvádím v příloze na DVD.

6.2 Anglie

Abych získala veškeré informace o vysílání zpravodajství v Anglii, setkala jsem se studenty a vychovateli ze střední školy v Anglii, většinou z Doncaster College for the Deaf. Těmto studentům jsem kladla různé otázky z tématu zpravodajství. Dozvěděla jsem se, že v Anglii preferují především. Studenti nejvíce mluvili o BBC News, kde jsou vysílány zprávy, které jsou přeloženy do britského znakového jazyka. Neslyšící studenti neustále odkazovali na velmi dobré skryté titulky, které najdou také na straně teletextu 888. Někteří neslyšící z Anglie si přejí mít speciální kanál pro neslyšící, který bude celou dobu vysílat ve znakovém jazyce.

BBC vysílá pravidelně třikrát denně zpravodajství, které je přeloženo do znakového jazyka (pouze v pracovní dny). Tato zpravodajství jsou vysílána v těchto časech:

7.00–7.45

8.00–8.45

13.00–13.45

Tato vysílání jsou reprízována v noci mezi 0.30–4.00.

Zprávy se zaměřují na aktuality z domova, ze zahraničí, sport i počasí, občas také zpravodajství navštíví známá osobnost. Zpravodajství je prokládáno jednotlivými reportážemi. Níže uvádím obrázek č. 28, jak vypadá úvodní znělka ze zpravodajství v Anglii.

Obr. 28

Dále uvádím ukázkou, jak vypadají už samotné zprávy:

Obr. 29

Obr. 30

Na rozdíl od našich Zpráv jsou Zprávy v Anglii delší. Naše Zprávy mají pouhých deset minut a vysílají se jednou denně. Zprávy v Anglii se vysílají třikrát denně po 45 minutách. Rozdíl najdeme také v obsahové části, ve Zprávách v Anglii chybí aktuality z komunity neslyšících z domova a z kultury neslyšících ze zahraničí.

Ukázky zpravodajství z BBC News uvádím v příloze na DVD.

Dále neslyšící z Anglie mohou sledovat zprávy na internetu hned v několika verzích. Velmi zajímavé jsou webové stránky: www.deafstation.org, kde se každý den ráno objeví šest aktuálních zpráv z domova i ze světa. Tento webový portál funguje už téměř pět let. Neslyšící tlumočník překládá zprávy zdarma každé ráno. Níže uvádím ilustrační obrázek č. 31, jak aktualita ze světa vypadá.

Obr. 31

V příloze uvádím ukázkou zprávy, která je prezentována na Deafstation.

Dalším zajímavým internetovým portálem je: <http://www.bslbt.co.uk/>, kde neslyšící můžou sledovat různé pořady ve finském znakovém jazyce. The British Sign Language Broadcasting Trust (BSBLT) bylo založeno v roce 2008, aby se zvedl počet pořadů vysílaných ve znakovém jazyce. Generálním ředitelem BSLBT je Terry Riley, který má velké zkušenosti z vysílání z BBC. Na této stránce se uvádí zajímavá tabulka, na jakých kanálech vysílají různé pořady tlumočené do znakového jazyka: BBC1, BBC2, BBC3, BBC4, BBC News, CBBC, ITV1, ITV2, ITV3, EA4, CBeebies, Disney Channel, Playhouse Disney, Disney Cinemagic, Cartoon Network, S4C (<http://www.bslbt.co.uk/q-as/>).

Zprávy z domova, ze zahraničí i z kultury neslyšících jsou také na dalších webových stránkách: <http://www.signpostbsl.com/news/>. Zde jsou každý den přetlumočeny 4 aktuality ze světa a 2 aktuality z kultury neslyšících. Zprávy jsou většinou dlouhé maximálně do dvou minut, ale záleží na délce dané aktuality. Na zprávách pracuje tým žurnalistů, který zprávy sepisuje každý den, a poté jsou přeloženy do britského znakového jazyka. Tato organizace spolupracuje s televizí, především s ITV, založenou na ITV Tyne Tees Television, kterou je možno sledovat především v severovýchodní Anglii. (<http://www.signpostbsl.com>).

V příloze na DVD uvádím ukázkou zprávy ze SignPost BSL.

7 Závěr

Ve své práci jsem se snažila vytvořit přehled vývoje Zpráv v českém znakovém jazyce od počátku (Zprávy ve znakové řeči) až do současnosti – červenec 2010. Pokusila jsem se Zprávy zasadit do platných mediálních zákonů. Dále jsem shromáždila odpovědi na dotazníky od neslyšících, abych získala různé náhledy a názory na Zprávy v českém znakovém jazyce z pohledu neslyšících.

Zprávy ve znakové řeči se začaly vysílat v roce 2000 a vysílají se až do dnešního dne. Nebylo vůbec jednoduché zařadit zpravodajství do řádného programu veřejnoprávní televize. Za deset let zprávy prošly několika úpravami a důležitými změnami. Na základě konkurzů již dvakrát proběhla změna moderátorů. První změna proběhla po osmi letech v roce 2008 a druhá změna proběhla v roce 2010. Další změna moderátorů je plánována na rok 2013. V roce 2008 také nastoupili neslyšící editoři, aby sami vybírali jednotlivé aktuality ze zpravodajství. V roce 2008 proběhlo dokonce i prodloužení času na deset minut stopáže, což mělo u neslyšících velký ohlas. Dále se v roce 2008 změnil název na Zprávy v českém znakovém jazyce, díky uznání nového Zákona o komunikačních systémech neslyšících a hluchoslepých osob, platného ve znění od 20. 10. 2008. Také se změnil design celkových Zpráv.

Zprávy v českém znakovém jazyce jsou velmi důležité pro kulturu neslyšících. Je to jediná možnost, jak mohou získat přehled o tom, co se děje doma, v zahraničí nebo v kultuře neslyšících, a to v jejich mateřském jazyce, tedy v českém znakovém jazyce. Žádné jiné zprávy ve znakovém jazyce neexistují, proto je tento pořad velmi důležitý.

Z dotazníku vyplývá, že většina neslyšících respondentů je se Zprávami v českém znakovém jazyce spokojená, přeje si prodloužení Zpráv a posunutí vysílacího času na pozdější hodinu večer. Dále si přejí více aktualit z domova a více informací ze světa českých neslyšících.

Zprávy v českém znakovém jazyce si oproti ostatním státům vedou velmi dobře, v některých zemích žádné zpravodajství ani nemají a na jejich televizních obrazovkách se

znakový jazyk ani nikdy nemusel objevit. Zpravodajství pro neslyšící je také velkým jazykovým vzorem pro neslyšící obyvatele v České republice a dalo by se ze Zpráv zjistit, jak se český znakový jazyk za deset let vyvíjel a jakými jazykovými změnami prošel. Zprávy v českém znakovém jazyce se budou určitě vyvíjet dál a bylo by velmi vhodné se na archivaci Zpráv zaměřit kvůli sledování jazykového vývoje.

Seznam použité literatury

- [1] *Areena* [online]. [cit. 2010-07-18]. YLE.fi. Dostupné z WWW: <<http://areena.yle.fi/ohjelma/89f309a2fbef9f6203311231dc7e1119>>.
- [2] Archiv ASNEP.
- [3] *BBC* [online]. [cit. 2010-07-18]. Dostupné z WWW: <<http://www.bbc.co.uk/news/>>.
- [4] Belgický televizní kanál. *Unie*, 2002, XI, 11–12.
- [5] *BSLBT* [online]. [cit. 2010-07-20]. Dostupné z WWW: <<http://www.bslbt.co.uk/q-as/>>.
- [6] *Deafstation* [online]. [cit. 2010-07-20]. Dostupné z WWW: <<http://www.deafstation.org/>>.
- [7] Finsko. Zákon o rozhlasovém a televizním vysílání. In 635. 2005.
- [8] HRUBÝ, J.: Velký ilustrovaný průvodce neslyšících a nedoslýchavých po jejich vlastním osudu, 1. Díl. Praha : FRPSP, 1999. ISBN 80-7216-096-6.
- [9] *I-vysílání* [online]. [cit. 2010-07-18]. Česká televize. Dostupné z WWW: <<http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/210411000130708-zpravy-ve-znakovem-jazyce/>>.
- [10] *I-vysílání* [online]. [cit. 2010-07-18]. Česká televize. Dostupné z WWW: <<http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/208411000130331-zpravy-ve-znakovem-jazyce/>>.
- [11] *I-vysílání* [online]. [cit. 2010-07-18]. Česká televize. Dostupné z WWW: <<http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/208411000130401-zpravy-ve-znakovem-jazyce/>>.
- [12] *I-vysílání* [online]. [cit. 2010-07-18]. Česká televize. Dostupné z WWW: <<http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/208411000131010-zpravy-ve-znakovem-jazyce/>>.
- [13] JIRÁK, J. a KOPPLOVÁ, B.: Média a společnost – Stručný úvod do studia médií a mediální komunikace. Praha : Portál 2007. ISBN 80-7367-287-1.

- [14] Konkurz na moderátora zpráv ve znakovém jazyce. *Gong*, 2009, 11–12, s. 4.
- [15] Kurz tlumočení televizních zpráv. *Unie*. 1998, VII, 9.
- [16] NOVÁKOVÁ, R.: „*Televizní klub neslyšících*“ v kultuře českých neslyšících. [bakalářská práce] Praha, Univerzita Karlova v Praze. Filozofická fakulta. Ústav českého jazyka a teorie komunikace. Vedoucí bakalářské práce Prof. PhDr. Alena Macurová, CSc.
- [17] Rozhovor s Jaroslavem Švagrem. *Unie*. 1998, VII, 7.
- [18] Rozhovor se Zlatou Kurcovou. *Unie*. 2000, IX, 10, s. 4.
- [19] *Ruce.cz* [online]. [cit. 2010-07-18]. Dostupné z WWW: <<http://ruce.cz/clanky/320-nove-zpravy-v-ceskem-znakovem-jazyce-tkn>>.
- [20] Televize, titulky a tlumočníci. *Gong*. 2005, 7–8, s. 32.
- [21] V záři reflektorů. *Gong*, 2000, 6.
- [22] Výsledky ankety o televizních poplatcích. *Gong*. 2001, 4.
- [23] *Wikipedia* [online]. [cit. 2010-07-03]. Wikipedia. Dostupné z WWW: http://cs.wikipedia.org/wiki/Televize_%28m%C3%A9dium%29.
- [24] *Wikipedia* [online]. [cit. 2010-07-03]. Wikipedia. Dostupné z WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/M%C3%A9dia>>.
- [25] Znakové zprávy sleduje denně 50 000 lidí. *Gong*. 2000, 9.
- [26] Zprávy v českém znakovém jazyce v novém stylu. *Gong*. 2008, 5–6, s. 19.
- [27] Zprávy ve znakové řeči. *Gong*, 7–8, 2000.
- [28] Zprávy ve znakovém jazyce v České televizi. *Unie*. 1998, VII, 1, s. 17.
- [29] Zprávy ve znakovém jazyce. *Unie*. 2000, IX, 07, s. 18.

Seznam obrázků

Obr. 1	22
Obr. 2	23
Obr. 3	23
Obr. 4	24
Obr. 5	25
Obr. 6	26
Obr. 7	27
Obr. 8	28
Obr. 9	28
Obr. 10	31
Obr. 11	33
Obr. 12	33
Obr. 13	34
Obr. 14	34
Obr. 15	37
Obr. 16	37
Obr. 17	38
Obr. 18	38
Obr. 19	39
Obr. 20	43
Obr. 21	54
Obr. 22	80
Obr. 23	80
Obr. 24	81
Obr. 25	82
Obr. 26	82

Obr. 27	83
Obr. 28	84
Obr. 29	85
Obr. 30	85
Obr. 31	86

Seznam tabulek

Tab. 1	60
Tab. 2	60
Tab. 3	61
Tab. 4	61
Tab. 5	62
Tab. 6	62
Tab. 7	63
Tab. 8	64
Tab. 9	64
Tab. 10	65
Tab. 11	65
Tab. 12	68
Tab. 13	68
Tab. 14	69
Tab. 15	70
Tab. 16	72
Tab. 17	74
Tab. 18	74
Tab. 19	76
Tab. 20	76

Seznam příloh

DVD

Příloha – DVD

Česká republika

Zprávy ve znakové řeči 1. 5. – 5. 5. 2000

Zprávy ve znakové řeči 31. 3. 2008

Zprávy ve znakovém jazyce 1. 4. 2008

Zprávy ve znakovém jazyce 10. 10. 2008

Zprávy ve znakovém jazyce 8. 7. 2010

Návštěva ČT

Finsko

Finské zprávy ve ZJ

Finské zprávy ve ZJ (2)

Anglie

BBC News 7.00

BBC News 13.00

SignPost BSL

Deafstation